

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Första Kammaren. N:o 15.

Onsdagen den 22 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtande n:o 11, med anledning af väckt motion om anvisande af medel för betäckande af förlust, uppkommen för entreprenörerna vid uppförandet af riksbankshus i Karlstad.

Upplästes ett inkommet läkareintyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare och riksgäldsfullmäktigen m. m. herr *Wilhelm Odelberg*, som besväras af luftrörskatarr efter influensa, är i behof af minst tre veckors ledighet för att vistas i mildare klimat, intygas på heder och samvete.

Stockholm den 18 mars 1899.

R. M. Bruzelius.
Medicine Doktor.

Företogs val af en suppleant i lagutskottet efter herr Sandqvist; och befans, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedd herr Hedenstierna med 51 röster.

Herr statsrådet *von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående beredande af medel för återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet den af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, väckta, under gårdagen bordlagda motion, n:o 34, angående pensionsåldern för direktör och lektorer vid skogs-institutet.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 3—5, äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 36 och 37.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 18 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad tid för verkställande af val till riksdagsman i Andra Kammaren, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande sammansatta stats- och bankoutskottets den 17 och 18 innevarande mars bordlagda memorial n:o 2, angående vidtagande af åtgärder för beredande af ökad tillgång på utländska betalningsmedel.

*Om uppta-
gande af ett
statslån för
riksbankens
behof.*

Punkten 1.

Herr Sandberg: Vid genomläsningen af detta betänkande återfördes ovilkorligen i mitt minne de ord, som skalden låter den sjuke Döbeln säga till läkaren: »Tänk ut en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufaldt värre, men hjälper mig i dag på mina ben!» Hela denna åtgärd synes mig endast vara ett palliativ, som *för tillfället* afhjelper bristen på guld. Det enda verk samma botemedlet är en bättre allmän och enskild hushållning. Den förhoppning, som uttalas i betänkandet, att riksbanken skulle kunna återbetala detta belopp till riksgäldskontoret, synes mig vara en tom fantasi. En sådan återbetalning torde endast kunna ega rum tillfälligtvis och ingalunda blifva konstant. Tvärtom är det min bestämda öfvertygelse, att förr eller senare — om icke förr, så åtminstone år 1903, då de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt kommer att upphöra — nya förslag skola väckas om nytt upp-tagande af 25 eller 50 millioners lån för att förstärka guldkassan. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Wærn: Mot utskottets förslag har jag icke den allra

ringaste erinran att göra, utan anser jag detsamma i allo nyttigt och kanske rent af nödvändigt. Icke heller har jag mot utskottets motivering för dess förslag något att erinra. Men alldeles fristående från utskottets hemställan och från motiveringen förekommer en punkt i utskottets betänkande, der utskottet — under förutsättning att det erhållna förskottet kunde komma att återbetalas af riksbanken — säger: »dessa medel torde i så fall kunna af riksgäldskontoret användas till betalning å annat statslån.» Detta är ju ett välmenande förslag att minska vår statskskuld, men i sjelfva verket synes det mig ganska farligt att antaga den regeln, att vi skulle betala gamla skulder med nya. Jag vill icke föranleda eller önska någon diskussion i denna fråga, emedan jag anser, att detta uttalande står helt och hållet för utskottets räkning, och jag stöder denna min förmodan derpå, att det icke kan komma i fråga att intaga detta uttalande i den skrifvelse till riksgäldskontoret, som det torde åligga statsutskottet att aflåta. Jag grundar detta antagande på den senare hemställan i utskottets betänkande, der det heter: »att statsutskottet och bankoutskottet må erhålla uppdrag att, hvartdera i hvad på det ankommer, föreslå de stadganden i riksgäldskontorets och riksbankens reglementen, som af beslutet kunna blifva en följd». I en skrifvelse till Kongl. Maj:t upptager man utskottets motivering, men i detta fall är det icke fråga om en skrifvelse, utan om en instruktion, och då lärer väl instruktionen ej kunna upptaga annat än beslutet och så mycket mindre kunna omfatta den nämnda punkten, som densamma är affattad i så sväfvande ordalag, att de omöjligt kunna komma in i eller läggas till grund för en instruktion.

Jag vill tillägga — för så vidt det har någon betydelse — att punkten dessutom står i strid med det nuvarande reglementet för riksgäldskontoret, som icke tillåter fullmäktige att använda inkommande medel eller behållning till betalning af statslån.

Under förutsättning således, att det icke är meningen att i en blifvande instruktion för riksgäldskontoret upptaga denna punkt, har jag icke något annat yrkande att göra än på bifall till utskottets hemställan.

Herr af Burén: Då jag begärt ordet hvarje gång man velat anlita den *ulländska* krediten, så vill jag icke heller denna gång försumma att göra det för att säga, att om man tror, att man på detta sätt och på denna väg, på hvilken man nu vandrat öfver 40 år, kan göra oss oberoende af den metalliska valutans ombytliga fluktuationer, så vågar jag påstå, att man grundligt misstager sig. Det vill emellertid synas, som om man ville ingifva Riksdagen en sådan tro, då utskottet på sidan 10 i sitt betänkande säger, att det endast är fråga om en tillfällig upplåning.

Jag har intet yrkande att göra.

Om upptagande af ett statslån för riksbankens behof.

(Forts.)

Om upptagande af ett statslån för riksbankens behof.

(Forts.)

Herr Tamm, Hugo: Ehuru icke något yrkande blifvit framställt, så anser jag mig dock böra med ett par ord besvara de anmärkningar, som blifvit gjorda.

Den förste talaren har qvar sin gamla fruktan för och sina gamla betänkligheter mot allt hvad lån heter och därför naturligtvis äfven mot att nu indraga det för tillfället behöfliga guldlet genom ett lån. Gifver honom verkligen erfarenheten rätt i dessa hans mörka profetior? Jag vill erinra honom om förhållandena på 1870-talet, då det pågick en stark indragning undan för undan af utländskt kapital, särskildt genom hypoteksbanken, men äfven i form af jernvägs-lån, hvilka i sjelfva verket äro guldlån, i ty att af hela lånebeloppet af i utlandet upptaget lån — d. v. s. guldvaluta — ju endast en ringa procent återgår till utlandet för inköp af räls m. m. för jernvägsbyggnader, under det att den större delen af lånet stannar qvar i landet och ökar dess guldbehof eller ock bidrager att utjemna handelsbalansen. Hafva nu dessa stora lån från 1870-talet visat sig för landet ruinerande? Har man verkligen skäl att se saken i så mörk dager? Jag kan hänvisa på vårt stora jernvägsnät, på vår industris ofantliga utveckling, som genom dessa lån till stor del möjliggjorts. Men icke blott detta, utan Sverige har under en lång följd af år icke blott icke lånat i utlandet, utan högst väsendtligt minskat sin utrikes skuld derigenom, att dessa stora penningebelopp, som i form af lån dragits in och för hvilka lemnats obligationer till utlandet, hafva under en senare utvecklingsperiod i stor mängd återbetalats genom att obligationerna dragits tillbaka till Sverige: hypoteksbanksobligationer, statsobligationer, andra obligationer och aktier, som varit förut placerade i utlandet till belopp, som, det är icke för mycket att säga, uppgå till 70 å 80 millioner, hafva så indragits. Detta tyder ju på en storartad utveckling sedan den tiden, då man så mycket fruktade för detta.

Vänder man sig nu mot den fråga, som i dag föreligger, så är förhållandet helt enkelt det, att man till följd af industriens lifliga utveckling och äfven genom den stora indragningen af svenska affärspapper kommit i behof af betalningsmedel gent emot utlandet. Saken är verkligen helt naturlig och behöfver alls icke gifva anledning till några farhågor.

Detta om sjelfva saken. Hvad angår herr Wærns uppfattning, att ett uttalande i utskottets memorial skulle strida mot reglementet för riksgäldskontoret, så synes mig denna uppfattning, så att säga, något för teoretisk. Han stödde sig naturligtvis på 43 § i detta reglemente, som säger, att riksgäldskontoret skall använda de medel, som inflyta, på det sätt, att medlen komma allmänna rörelsen till godo, göras räntebärande o. s. v. Men icke lär det väl vara meningen och med förnuftig hushållning öfverensstämmande, att, om detta lån, som fullmäktige naturligtvis böra få upptaga på det sätt, som de finna lämpligast, på längre eller kor-

tare tid, icke visar sig behöfligt, fullmäktige skulle af 43 § vara tvungne att söka placering för detta genom extra utlåning eller vara förhindrade att använda detsamma vid de konverteringar, som företagas till att minska statskulden. Det är nog klokast, att med statsmedel göra hvad som ständigt eger rum i det enskilda lifvet, nemligen att när man får penningetillgångar öfver eget behof, så använder man dessa till att minska sin skuld.

Då intet yrkande blifvit gjordt, tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren utskottets i den föreliggande punkten gjorda hemställan.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik samt angående statens jernvägsbyggnader.

Punkten I.

Mom. a).

Herr Lindgren: Jag är öfvertygad om att de begärda medlen äro behöfliga för de med dem afsedda ändamålen, och är också beredd att för min del rösta för bifall till utskottets förslag och derigenom bidra till det goda resultat, som dessa medel afse att åstadkomma äfven på ställen, om hvilka jag saknar kännedom. Emellertid är det ju tydligt, att hvar och en beträffande sin ort bör hafva speciel kännedom om de der rådande jernvägsförhållanden och hvad der särskildt kan vara af nöden; och jag måste då för min del bekänna, att jag mycket saknar en begäran om förbättring, utvidgning och tidsenlig anordning af Lunds jernvägsstation. Jag finner visserligen i utskottets betänkande på sidan 10 ett uttalande, att »utrymmet vid denna station vore i hög grad otillräckligt och icke lämpligen kunde förstöras utan i sammanhang med stationens fullständiga ombyggnad». Emellertid är förhållandet det, att Lunds station, som är en af de mest gifvande i hela riket, har under en lång följd af år visat sig vara »i hög grad otillräcklig», och deraf har särskildt Lunds samhälle, men äfven den kringliggande orten i sin helhet, i hög grad lidit. Man har länge talat om en omändring af denna station, men ännu i

Om upptagande af ett statslån för riksbankens behof.

(Forts.)

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik.

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik.
(Forts.)

denna stund vet ingen, huru den skall göras. Det är tydligt, att i ett samhälle, der jernvägsstationen spelar en så stor roll som i Lund, utöfvar det ett ytterst förlamande inflytande på byggnadsverksamheten och anordningarna på platsen, om man icke vet, huruvida jernvägsstationen skall ligga qvar eller flyttas. Vidare har detta osäkerhetsförhållande verkat hindrande för andra jernvägar och för inledandet af föreslagna nya banor, då det ju icke varit möjligt att under dessa förhållanden kunna mottaga sådana nya banor. Ett sådant förlamande inflytande är synnerligen olyckligt, om det allt för länge blir bestående. Jag skulle således vilja begagna detta tillfälle till att uttala den önskan, att det icke måtte dröja allt för länge, innan Lunds station blir föremål för den omändring, som är nödvändig för att den på ett anständigt sätt skall kunna funktionera, och särskildt önskvärdt är det, att det icke måtte dröja allt för länge, innan för oss Lunda-bor blir bekant, på hvad sätt denna förändring skall ske, så att man må kunna rätta sig derefter.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna moment hemställt.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten II.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten III.

Anslag till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.

Herr von Möller: Jag får på förhand nämna, att jag naturligtvis yrkar bifall till utskottets hemställan i denna punkt; dock anhåller jag om att derjemte få framhålla några synpunkter, som jag anser vara värda icke blott kammarens utan äfven jernvägsstyrelsens beaktande. Jag ber dessutom, att, om mina anmärkningar skulle komma att synas en och annan hafva en något pointerad form, få förklara, att jag icke framställer dessa anmärkningar för att klandra, utan i afsigt att om möjligt förmå jernvägsstyrelsen att vidtaga ändringar, hvilka jag anser vara af behovet påkallade.

Det första af dessa önskemål skulle då, i korthet sagdt, vara återinförandet af första klassen för alla resande, som önska lösa biljett till denna vagnsklass, icke såsom nu blott för resande till utlandet och mellan Stockholm—Göteborg, Göteborg—Helsingborg, Malmö—Trelleborg och Stockholm—Malmö—Trelleborg, så att första klass måtte såsom förut få användas på snälltågen åtminstone

söder om Stockholm. Såsom herrarne möjligen erinra sig, skref 1888 års jernvägstaxekomit , att den ansåge att, på grund af det allt mer minskade antalet resande på första klass, denna klass borde indragas. Jernvägsstyrelsen tog sig en liten funderare på något öfver 4 år, innan den 1893 beslöt att rätta sig efter hvad komitén hade uttalat såsom ett önskemål.  r 1896 inköptes vestkustbanan af staten, och — såsom det så vackert heter i 1898 års zontariff-komit s förslag — »då   den s. k. vestkustbanan vid dess öfvertagande af staten äfven 1:sta klassens vagnar i dagsn llt gen framfördes direkt mellan Köpenhamn och Göteborg (Kristiania) och det *ansågs lämpligt att i så ringa grad som möjligt rubba de bestående förhållandena   nämnda bana, hafva 1:sta klassens vagnar fortfarande bibehållits i dessa tåg*». Zontariff-komitén anser dessutom, att såsom förut första klassens vagnar skulle få finnas i snälltågen, fast icke under den förutsättning, som jag betraktar som den enda riktiga. Emellertid såldes 1:sta klass biljetter på kortare afstånd på vestkustbanan, tills den s. k. tariffen för befordran af personer och resgods  r 1897 utfärdades, der det stadgas — således med undantag för vestkustbanan —, att »1:sta klassens biljetter till *dagsn llt gen*   linierna Göteborg—Helsingborg och Göteborg—Engelholm—Malmö försäljas blott för resa mellan stationer å dessa linier och stationer vid enskild jernväg, så belägen att under färden annan statsbanelinie ej ber res, d. v. s. att om man vill på någon mellanliggande station l sa en direkt biljett till Göteborg eller Helsingborg, så medgifves icke detta. Deremot m ter detta ingen svårighet, derest man från någon mellanstation köper biljett till station på någon enskild jernväg, som utg r från Göteborg eller Helsingborg, af hvilken förnuftig anledning, vete — allenast jernvägsstyrelsen! Ja, så tillämpas detta reglemente efter hvad jag erf rit genom samtal med åtskilliga stationsinspektorer på vestkustbanan. I ett annat reglemente, som utdelats till konduktörerna, står det något helt annat. Der heter det: »Tillträde till *de I klassens vagnar*, hvilka medföras i *dagsn llt gen* n:o 49, 50, 63, 64 — tågen på vestkustbanan — ega endast resande, hvilka innehafva biljetter för resa antingen till resp. från *Norge* eller *utlandet*, eller mellan * ndstationerna* f r någon af linierna Stockholm—Malmö (resp. Trelleborg), Stockholm—Göteborg, Stockholm—Charlottenberg, Göteborg—Malmö (resp. Trelleborg) eller Göteborg—Helsingborg.» Således, en resande har rätt att *köpa* biljett enligt det ena reglementet, under det att det andra *förbjuder* honom *tillträde till vagnarne*. Det  r särdeles obehagligt, men lyckligtvis tillämpa dock icke konduktörerna detta reglemente efter bokstafven.

På tal om vestkustbanan kan jag icke underlåta att omtala en liten episod. Storhertigen af Oldenburg besökte sommaren 1898 Helsingborg och skulle derifrån företaga en resa uppåt linien för att jaga eller se sig om. När en person i hans ganska talrika

Anslag till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

svit anhöll att få lösa biljetter till första klass, erhöll han det svar, att dylika icke såldes för denna sträcka. Kammarherren pekade på en första-klass-vagn, som stod inkopplad i tåget. Ja, svarade stationstjenstemannen, det finnes visserligen första-klass-vagn i tåget, men der fån I icke åka. Hade emellertid storhertigen af Oldenburg haft kännedom om innehållet i det af mig omnämnda personsamtrafikreglementet, hade han skickat sin kammarherre till Ramlösa eller någon annan station söder om Helsingborg att köpa biljetter derifrån. På detta sätt hade tillfälle kunnat beredas storhertigen och hans följe att få begagna första klassen. Nu måste de sätta sig i en fullpackad andra-klass-vagn tillsammans med tyska handelsresande och utländska turister. Jag hemställer, huruvida det kan antagas vara trefligt för en regerande furste att nödgas resa på detta sätt. Om vår konung gjorde en resa i utlandet till — låtom oss säga — Abdera, der ju förhållandena lära vara egendomliga nog, hvad skulle vi svenskar säga, om han der blefve så behandlad som storhertigen af Oldenburg i Helsingborg, tack vare dessa underliga bestämmelser. Äfven om storhertigen haft tillgång till statsbanornas reglementen, hade det varit svårt för honom, liksom det är för en inhemsk man, att leta sig till rätta i denna labyrint af stridiga reglementen, till hvilka, för att oredan skall vara så mycket större, *inga register finnas*. Man begär af stationsinspektorerne, att de skola hafva dessa hundratals cirkulär i hufvudet. Jag frågar: om någon skulle anställa ett litet katekesationsförhör med herrarne i jernvägsstyrelsen, huru skulle väl till och med desse stå sig i en examen, som rörde sig kring dessa reglementen? Jag begär ej, att de skulle kunna det, men hvad man väl må kunna begära är register till cirkulären, så att möjlighet gifves att finna, när man söker. Det är naturligtvis svårt för en icke fackman att leta sig till rätta i en sådan labyrint af bestämmelser och siffror, som gälla i fråga om statens jernvägstrafik. Jag hade äfven räknat på bistånd, som lofvats mig af en i verket anställd Ariadne; men min förhoppning blef sviken, och jag har på egen hand måst leta mig fram bland irrgångarne, så godt jag kunnat.

Om jag haft statistiska siffror att tillgå, skulle jag möjligen kunnat påvisa, att första-klass-vagnarne till stor del fått gå tomma, således med direkt förlust, åtminstone på vestkustbanan. Med egna ögon har jag upprepade gånger sett detta, så t. ex. då det så kallade kontinentaltåget mellan Göteborg—Malmö passerat min station med ett fåtal första-klass-resande, under det andra-klass-vagnarne voro öfverfyllda. Der satt man och kastade längtansfulla blickar in i de tomma första-klass-kupéerna, men utanför stod jernvägsstyrelsen med sitt reglemente som engeln vid paradiset's port med det bart huggande svärdet: första-klass-vagnen skall medfölja, men man får ej begagna den. Hvad skall väl detta tjena till, och hvilka skäl har jernvägsstyrelsen för detta sitt tillvägagående?

Man hänvisar på komitén, på hvilkens förslag man behöfde fun- *Anslag till ny*
 dera under fyra års tid. Och när man nu en gång fattat ett beslut, *rörlig materiel*
 anser man sig böra hålla fast dervid trots alla motskäl. Då emeller- *vid statens*
 tid förhållandena sedan 1888 ändrat sig och turisttrafiken ökat, *trafikerade*
 anser jag det vara oekonomiskt att icke tillträde till första-klass- *jernvägar.*
 vagnarne numera å nyo medgifves äfven på kortare afstånd. Man *(Forts.)*
 påstår äfven, att lokomotiven äro för svaga, att »tågsättet» icke
 medgifver ytterligare belastning med en hel första-klass-vagn. Men,
 mine herrar, de nya vagnarne äro så inrättade, att man endast
 genom anbringande af en tvåa i stället för en etta förändrar en
 första- till en andra-klass-kupé och tvärtom. Det måtte väl icke
 vara någon svårighet att vidtaga en dylik förändring i mån af
 behof? Jag kan naturligtvis icke begära, att reservvagnar skola
 rinnas att tillgå vid alla mellanstationer, eller att tågen skola be-
 lastas utöfver lokomotivens dragkraft, men jag anser att, lika väl
 som man till exempel i Tyskland tillhandahåller »Platzkarten» på
 de så kallade Durchgangszüge, så långt utrymmet räcker, man
 skulle kunna här i landet införa samma metod.

Hvilka äro vidare de skäl, som jernvägsstyrelsen till sitt för-
 svar framhåller? Jo, säger man, den nämnda anordningen beträf-
 fande första-klass-vagnarne har vidtagits för de långväga resan-
 denas bekvämlighet. Dessa böra icke generas, de böra få vara i
 åtnjutande af så stort utrymme som möjligt. Nå, huru förhåller
 sig härmed på vestkustbanan? Der medföres vanligen en hel första-
 klass-vagn med, om jag ej minnes orätt, 8 kupéer, och det sitter
 i medeltal kanske en resande i hvarje kupé. Kunde icke desse,
 om så skulle behöfvas, lemna plats bredvid sig, på sätt reglementet
 föreskrifver, utan att man behöfde göra sig förebräelser för att
 inkräkta på deras rätt? Det gifves dessutom undantag — fast i
 strid mot cirkuläret — från den princip, som tillämpas: till exem-
 pel för innehafvare af kupongbiljett. Sådana resande kunna be-
 gagna första klass på kortare distanser, äfven med fara att besvära
 de långväga resande. Här håller jag i min hand en kupongbiljett,
 som utfärdats för min ringa person sistlidne månad. Denna
 första klass kupongbiljett innehåller först en kupong för resa mellan
 Halmstad och Varberg, således utfärdad i direkt strid med regle-
 mentet, lika väl som kupongen för sträckan Varberg—Göteborg,
 samt till råga på olyckan en kupong mellan Stockholm och Göte-
 borg, å hvilken i strid ej blott med reglementet utan allt förnuft
 står att läsa: »gäller endast mot samtidigt uppvisande af sofvagns-
 biljett å 5 kronor»; hvilket vill säga, att om jag far med *dag-*
tåget, hvartill cirkuläret berättigar mig, får jag ej begagna för-
 sta klassen utan att derjemte lösa en *sofvagnsbiljett!!!* Detta
 kallar jag — jag känner mig frestad att använda ett ord, som jag
 dock föredrager att *icke* utsäga!

Då jernvägsstyrelsen ju anser, att de långväga resandena blifva
 generade af personer, som resa på kortare distanser, vill jag tillåta

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

mig påpeka ett säreget förhållande. Har jernvägsstyrelsen själf tänkt på att dess medlemmar på sina resor begagna första-klasskupéer, oafsedt hvad den själf sagt om blångväga resandes bekvämlighet? Det är ju en fullt logisk slutledning, om jag frågar, hvarför den ene skall genera mindre än den andre. Jag hoppas, att ingen måtte missuppfatta dessa ord, ty naturligtvis måste hvar och en, som haft förmånen att lära känna dessa älskvärde herrar, medgifva, att de måste vara ytterst angenäma som resällskap. Men, mine herrar, de äro ej blott angenäma, de äro äfven stora, stora och ståtliga i alla möjliga afseenden, och upptaga följaktligen äfven stor plats i en vagn. Hvarför få då ej vi, små, obetydliga resande, åtnjuta samma förmåner?

Jag tror, att det verkliga skälet till den nuvarande ordningen är, att man ej ville frångå en, som jag visat, redan bruten princip. Man håller fast vid den med *en-vishet*, som ingen vishet är. Jag tror, att vi svenskar ej alltid känna oss tillfredsställda med ett så strängt regemente. Tanken föres ofrivilligt på salig Lykurgus i tiden, som ville tvinga spartanerna att äta den svarta soppan, liksom nu jernvägsstyrelsen vill förmå sina landsmän till enkelhet och förnöjsamhet med den lägre vagnsklass, som styrelsen behagar upplåta till deras begagnande. De förändrade förhållandena sedan 1888 kräfva förändrade bestämmelser, och rättelse bör göras snarast möjligt.

Jag har redan länge upptagit kammarens tid. Men jag ber om ännu några minuters uppmärksamhet. Hvad jag nu kommer att beröra, är en fråga af vida större betydelse än de resandes komfort och jernvägarnes ekonomi, nemligen de *resandes* och *personalens helse* och *lif*. Hvad jag önskar är, att först och främst de nya vagnarne och de gamla dernäst måtte inrättas på sådant sätt, att de komma att bättre öfverensstämma med hygienens fordringar än nu är fallet. Hvar och en, som sett våra utomordentligt eleganta och bekväma jernvägsvagnar, måste naturligtvis i detta hänseende skänka öfverdirektören för maskinafdelningen sitt erkännande. Men, mina herrar, jag tror icke att läkarne dela denna beundran. De tycka nog också, att vagnarne äro bekväma, men anse, och detta med fog, att de äro farliga smitthärdar. För att nu börja med beklädnaden i vagnarne, huru ser det ut till exempel i en första-klass-vagn eller i en af dessa till andra klass föränderliga sof-vagnar? De äro klädda från golf till tak med schagg, emedan detta tyg skall vara så hållbart och med hvilket äfven ryggstöden samt sitsarne på ena sidan äro klädda. Hvarför då icke i stället använda trä, pegamoid, lädertapeter eller annat lika hållbart beklädnadsämne för väggarna samt skinn på sitsar och ryggstöd, hvilka senare borde vara lösa och lätta att uttaga för att piskas och desinficieras.

Under natten kunde en madrasserad skärm anbringas mellan väggen och sofplatsen för utestängande af kyla.

Jag tror mig veta, att herr öfverdirektören sjelf kommit till insigt om, att vagnarnes inredning bör ändras i den riktning jag antydt, och att man i första rummet bör taga hänsyn till den resandes helsa och dernäst till hans smak. Det kan ju förefalla som en bitter ironi att i detta rum tala om hygienens kraf. Jag ber de vördnadsvärda gamla bakterier, som sedan många år tillbaka här lura på oss från alla håll, om undseende. Här tänker nog ingen på att störa deras tillvaro; det är deras anförvandter på jernvägarne som jag skulle vilja åt, men mot dem önskar jag också, att jernvägsstyrelsen måtte inskrida snart och med grundlighet. Jag har vänt mig till flere framstående svenske läkare för att höra deras mening om huru våra jernvägsvagnar borde inredas för att något så när motsvara hygienens fordringar. Bland dessa läkare, som alla gilla min uppfattning och lemnat mig värdefulla upplysningar, äro regementsläkaren Emil Nilsson i Ystad, känd genom sin skriftställareversamhet på hygienens område, provinsialläkaren Englund i Backe, doktor Lindman i Helsingborg med flere. Den sistnämnde skref i förbigående sagdt till jernvägsstyrelsen och anhöll att få en fribiljett stäld till sitt föfogande under några månader för att blifva i tillfälle att taga prof och verkställa observationer i vagnarne i och för bakteriologiska undersökningar, hvilka han sjelf på egen bekostnad önskade göra. Jernvägsstyrelsen har ännu ej brytt sig om att svara på hans anhållan, fastän mera än en månad förgått, sedan den framställdes.

Som jag antydt: denna schagg — i dubbel bemärkelse uppåt väggarna — bör tagas bort och annan lämplig beklädnad såsom trä, pegamoid eller tvättbar linneväfnad anbringas i stället. Inga ylle- eller kokosmattor borde få finnas i vagnarne, endast sådana af linoleum, kork och dylikt. Öfverdirektör Almgren har utfärdat en ganska noggrann instruktion om sättet för vagnarnes städning, efter hvad jag anser så tillfredsställande, som det är möjligt under nuvarande förhållanden. Piskning och borstning försiggå emellertid inne i vagnarne, något som icke kan undvikas med den nu befintliga inredningen. All piskning och damning af gardiner, sängkläder, madrasser och dylikt borde verkställas ute, golf och väggar aftorkas med svablar eller våta klutar. Som det nu är stäldt, kunna ryggstöden naturligtvis endast med stor svårighet fullständigt desinficieras, derest detta skulle erfordras.

Den 28 april förra året inskickade provinsialläkaren Englund i Backe en skrivelse till jernvägsstyrelsen med anhållan, att jernvägsstyrelsen måtte låta uppslå så väl i väntsalor som i vagnarne några af honom sammanfattade »upplysningar och råd till tuberkulosens bekämpande». Jernvägsstyrelsen tog sig en funderare till den 12 oktober. Då blef den färdig med en föreskrift, att plakat med dessa »upplysningar och råd» skulle uppspikas i väntsalorne, der knappast någon människa läser dem; hvarför icke hellre anslå dem i kupärna? Hvar och en känner nog, huru begärligt man under en lång jernvägs-

Anslag till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

resa kastar sig öfver litteraturen i vagnarne och huru man till och med i brist på bättre studerar anslagen om »middagsmåltider under resan». Huru mycket mera praktiskt skulle det då ej vara att hafva dessa upplysningar och råd anbragta inne i vagnarne, förutsatt att man vill, att allmänheten skall taga del af dem? Vi skola hoppas, att de från väntsalarne, der de icke läsas, snart må flyttas in i vagnarne, der de kunde vara af nytta.

Doktor Englunds föreskrifter äro mycket noggranna rörande försigtighetsåtgärder, som böra vidtagas, såsom det heter, »först och främst af alla lungsigtiga och hostande — men derjemte i tillämpliga delar af *alla* menniskor». Redogörelsen för dessa försigtighetsåtgärder börjar med: »Utspotta aldrig inomhus upphostningar och saliv annorstädes än i ett särskildt spottkärl, hvori ständigt bör hållas ett litet lager smittdödande vätska.» Spottlådor hafva också med exempel hemtadt från Skåne—Hallands jernväg, anbragts å snälltågen på statsbanorna, men åtminstone på åtskilliga blandade tåg liksom på godstågen finnas ännu inga spottlådor. Om man inser, att de passagerare, som åka på dessa tåg, icke spotta eller att det icke gör så mycket, om de spotta, vet jag icke.

Det är en mycket ömtålig punkt att föra spottningen på tal i ett land, der spottandet blifvit en nationalvana. I hvilket offentligt rum som helst, och hvar helst vi kasta våra blickar, finna vi denna nationalsed praktiseras. Jag antar, det icke finnes någon af kammarens ledamöter, som undgått göra denna observation. I kyrkor, i skolor, i teatrar och matsalar idkas denna sport. Svenskarne hafva hittills icke kunnat förmås låta bli att spotta, men icke vore det därför ogrannlaga af jernvägsstyrelsen, om den ville försöka bibringa allmänheten i jernvägens egna vagnar eller stationer en bättre uppfattning i detta afseende? Enligt ett »Amerikabref» i Eira 1897 finnes i New-York en lag, enligt hvilken allmänheten förbjudes att spotta i spårvagnar, och brott häremot straffas med böter upp till 100 dollars. Och, heter det, »förseelser beifras med stränghet och kraft, och der ej böter förmå inverka på de tredskande, tillämpas fängelsestraff.» Vidare upplyses i detta bref, att uti Springfield, en stad i Massachusetts, utfärdats »en polisförordning, förbjudande vid vite spottning å stadens trattoarer, samt att uti nästan hela Amerika dylikt numera är förbjudet i spårvagnar», men, anmärkes det, »man kunde tagit steget fullt ut och förbjudit all spottning på gatorna också». Hvad gatorna i vårt land beträffar, behöfva vi dock icke bekymra oss derom, ty der hafva gatsoparne ju välvilliga medhjelpare i det täcka könet, som med sina långa kjolar sopa åtminstone trottoarerna ganska grundligt.

Jag innehar åtskilliga tidningsurklipp, innehållande förhoppningar om att åtminstone jernvägsstyrelsen måtte taga ett antiexpektationsförbud i öfvervägande, äfvensom ett urklipp ur en Stockholmstidning, deri anhålles, att styrelsen måtte på ett mera tillfredsställande sätt ordna befordringen af sjuka resande på väg till

lungssotssanatorierna i Norrland. Det omnämnes der, hurusom två lungsigtiga i sista stadiet af sjukdomen för någon tid sedan rest i en sofakupé, som om dagarne användes till damkupé, hvilken i följd af sin inredning *icke* utan största svårighet kunde desinficieras, och så vidare!

*Anslag till ny
vörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)*

Till min kännedom har kommit, att jernvägsstyrelsen nyligen öfverlemnad två bitar af kupémattor, hvaraf den ena behandlad med formalin, till, som jag tror, professor Almqvist för att denne skulle derå anställa bakteriologiska undersökningar. Då man ännu någon tid måste afbida utgången af undersökningen, ber jag dock få påpeka att, afven om några baciller icke kunna påvisas, deraf ingalunda framgår, att mattorna ej innehållit baciller. Man måste nemligen komma i håg, att faran för smitta vid difteri, skarlakansfeber, tyfoidfieber, de kontagiösa hudsjukdomarne, tuberkulos m. m. beror på baciller, som, när få de befinna sig i lugn, länge kunna fortleva och vid lämpligt tillfälle öfverföras på en för sjukdomen mottaglig individ, men derest de störas, derest bakteriologen vid infångandet är oförsiktig, kan han lätt råka att aflifva dessa stundom så ömtåliga och nyckfulla organismer. Så länge man icke kan påvisa *bacill-lik* genom direkta undersökningar, utan endast den vid inympningen på försöksdjuret *levvande* bacillen, kan icke ett negativt resultat af undersökningen bevisa annat än att bakteriologen ej funnit några baciller, men för visso icke att sådana ej funnits å det undersökta föremålet, fast de möjligen omkommit på vägen till laboratoriet.

Ehuru mycket vore att tillägga i hvad jag blott antydningvis här kunnat beröra, vågar jag icke längre trötta kammaren. Jag ber blott att få sluta med en ödmjuk anhållan, att, derest något beaktansvärdt funnits i hvad jag anført, icke blott jernvägsstyrelsen utan afven herr statsrådet och chefen för civildepartementet måtte deråt skänka sin uppmärksamhet.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Endast en upplysning för att visa, att hvad den siste talaren yttrat angående 1:a klass biljetter å våra jernvägar, huru intressant det än må hafva varit ur historisk synpunkt, dock nu mer icke eger aktualitetens intresse. Enligt hvad chefen för statens jernvägar meddelat mig har nemligen för några dagar sedan af jernvägsstyrelsen beslutits ett cirkulär, hvori föreskrifves, att till alla tåg å statens jernvägar, som medföra 1:a klass vagnar, må biljetter till 1:a klass köpas jemväl från eller till hvilken mellanstation som helst, under förutsättning att utrymme finnes i vagnarne.

Herr Sandberg: Om en enskild person skulle fatta beslut om verkställande af åtskilliga större arbeten utan att på förhand göra sig reda för, på hvad sätt medlen till deras utförande skulle anskaffas, så betviflar jag högeligen, att man i allmänhet skulle

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

högt uppskatta en sådan persons klokhet och förstånd. Något dylikt synes mig dock vara å bane, då statsutskottet i den nu föredragna punkten tillstyrkt Riksdagen att till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens jernvägar bevilja ett belopp af 5,590,000 kronor och i de två följande punkterna likaledes tillstyrkt Riksdagen att till fortsättande af statsbanorna i Norrland bevilja sammanlagdt 5,000,000 kronor, men utskottet vid alla dessa punkter fogat det tillägget, att utskottet komme att framdeles afgifva yttrande angående sättet för de tillstyrkta beloppens anskaffande. Under de icke få riksdagar, jag bevisat, har alltid, när sådana framställningar förekommit, att sättet för de behöfliga medlens tillvägbringande skulle framdeles föreslås, detta betydte, att medlen skulle anskaffas genom upplåning. Jag hemställer dock till kammarens ledamöter, med hvilka underliga tankar och bedröfliga känslor ett förslag om upplåning nu skulle upptagas i vårt land, då allmänheten vet, att vi hafva ett öfverskott af 21 millioner. Enligt min öfvertygelse kommer statsutskottet sannolikt att också ytterligare tillstyrka ett anslag af 5 å 6 millioner till jernvägen i Bohus län och Örebro—Krylbo-banan, hvilka medel antagligen äfvenledes skola anskaffas genom upplåning. Användandet af så mycket penningar till jernvägsbyggnader försvaras alltid dermed, att jernvägar ju äro produktiva. Huru dermed kan hänga tillsammans skall jag tillåta mig att påvisa genom att uppläsa en del af ett yttrande af vår så högt aktade och djupt saknade vice talman kapten Casparsson, och hoppas jag, att kammarens ledamöter skola vara villiga att under fem minuter lyssna till denna röst ur grafven.

»Enligt den senast utgifna jernvägsstatistiken utgöra statsbanorna i Sverige 3,269 kilometer, af hvilka på Norrland falla icke mindre än 1,635 kilometer eller 50 procent, under det att Norrlands folkmängd uppgår till icke fullt 16 procent af rikets hela folkmängd. Man kan då icke säga, att Norrland, i fråga om jernvägar, har blifvit styfmoderligt behandladt, då dertill kommer, att denna del af landet i industrielt eller — för att begagna ett nytt, af statsutskottet använt ord — »kulturelt» hänseende är det minst framstående. Huru har då det ekonomiska resultatet varit af banorna i öfre Norrland? Sträckan Vännäs—Boden har i medeltal under åren 1893—1895 lemnat en inkomst af — 0,57 procent. Sträckan Vännäs—Långsele har under 1891—1895 lemnat en brist på 1,14 procent och sträckan Mellansele—Örnsköldsvik en brist på 0,41 procent. Sträckan Bräcke—Sollefteå har åren 1886—90 visat en brist af 0,01 procent. Under det sista qvinqvenniet har denna brist ökat till 0,86 procent. Ser man nu på nettoinkomsten per bankilometer — då jag använder uttrycket »nettoinkomst», ber jag herrarne icke tro, att jag ironiserar, ty jag använder samma uttryck, som användes i jernvägsstatistiken — så lemnade banan Vännäs—Boden åren 1893—95 en nettoinkomst af — 253 kronor per bankilometer och banan Vännäs—Långsele under åren 1891—1895 en inkomst af — 712

kronor per bankilometer och bandelen Bräcke—Sollefteå under samma tid en nettoinkomst af — 672 kronor per bankilometer och banan Mellansel—Örnsköldsvik en nettoinkomst af — 262 kronor per bankilometer. Beräknar man hvad denna brist å de olika linierna utgör för hela bansträckningen, kommer man till en brist i medeltal årligen af sammanlagdt 327,881 kronor. Hvad har nu anläggningskostnaden varit för dessa banor? Jag har efter jernvägsstyrelsens statistik uttagit denna, och med inräknande af kostnaden för den rörliga materielen uppgår sammanlagda kostnaden för sträckan Vännäs—Boden, Långsele—Vännäs, Mellansele—Örnsköldsvik samt Bräcke—Sollefteå till 30,633,278 kronor. Det är sant, att en del af dessa banor har anlagts icke med upplånta medel, utan med uppkomna öfverskott, men jag tror, att man är fullt berättigad, att, då staten fortfarande gör upplåningar, beräkna den ränta staten får betala för dessa lån. Beräknar man denna ränta efter $3\frac{1}{2}$ procent, så uppkommer en årlig utgift för staten af 1,072,155 kronor. Läggas dertill den årliga brist, som trafiken förorsakat, så får man en summa af 1,400,036 kronor. Jag tror att om hälften, ja, fjerdedelen af denna summa årligen användts på afdikningar i Norrland, på skogsskötselns befrämjande m. m., så skulle ett bättre ekonomiskt resultat åstadkommit.

Man skall här invända: »hvad som förloras har man igen i ökad trafik på bansträckorna i nedre Norrland.» Huru förhåller det sig dermed? Jag skall börja vid riksgränsen. Storlien—Östersund lemnade åren 1881—85 en behållning af 0,36 procent. Under följande femårsperioden steg denna till 0,76 procent och under de sista åren, d. v. s. från 1891—1895, har den fallit till 0,56 procent. Banan Östersund—Torpshammar lemnade åren 1878—1880 en behållning af 1,09 procent, som under de följande åren steg till 1,39 procent, men under 5-årsperioden 1886—1890 sjönk till 0,30 procent och under de sista fem åren har den fallit till 0,08 procent. Sträckan Torpshammar—Sundsvall skulle man tro lemnat ett bättre resultat. Den gaf åren 1886—90 1,57 procent, men under sista 5-årsperioden, 1891—1895, 0,70 procent. Sträckan Ånge—Bollnäs lemnade under åren 1881—1885 en behållning af 0,82 procent, som föll under de följande 5 åren till 0,62 procent, och under den sista 5-årsperioden har behållningen för denna bana gått ned till 0,12 procent. Till och med sträckan Bollnäs—Storvik, som under 5-årsperioden 1881—85 lemnade en behållning af 1,88 procent, har sedermera under de två följande 5-årsperioderna nedgått till 0,83 procent.

Jag frågar då: är icke detta ett briljant resultat? Och det kallar man då att skuldsätta sig för 'produktiva ändamål'.

Jag öfvergår nu till en annan sida af saken. Det är känt och beklagadt, att vårt forcerade jernvägsbyggande i mycket hög grad drager arbetskrafter från jordbruksnäringen. De arbetare, som vant sig vid arbetet med jernvägsbyggande och dermed följande

Anslag till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.

(Forts.)

*Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)*

högre aflöning, vilja ingalunda återvända till jordbruksarbetet och nöja sig icke med den aflöning jordbrukaren kan betala. Min öfvertygelse är, att det skydd, som jag och mina meningsfränder åsyftat att genom tullen å spannmål förskaffa åt jordbruket, helt och hållet paralyseras genom de på detta sätt så orimligt stegrade arbetsprisen.

Enligt min mening eger nu för tiden en synnerligen stark täflan rum mellan Sverige och Norge i fråga om jernvägsbyggande, rustningar och skuldsättning. Denna täflan, om den också i ett hänseende härleder sig från de unionella striderna, befinner sig dock lyckligtvis för närvarande i ett sådant skede, att den icke kan föranleda till nya dylika strider, när det ju står hvardera landets representation fritt att bevilja hur stora anslag som helst till rustningar och jernvägar och att med all önskad hastighet fortsätta den glada och ljufliga färden utför skuldsättningens slutande plan. Men hvarthän detta kommer att leda för en stat likaväl som för den enskilde, derpå hafva vi varnande exempel i förhållandena i Portugal och Grekland. När en stat icke kan längre själf reda sina affärer, då är det andra, som åtager sig detta — till hvad gagn för staten lemnar jag derhän. En stat likaväl som en enskild, som kommer i ekonomiskt beroende, kan visserligen till en tid skenbart behålla sin själfständighet, men när det ekonomiska oberoendet är förloradt, torde det icke vara mycket bevändt med hvarken den politiska eller den personliga själfständigheten.

Jag är ingalunda någon principiell motståndare till vare sig rustningar eller jernvägar, men jag vill icke vara med om att för dessa ändamål bevilja större anslag, än vi kunna åstadkomma inom landet. Emellertid, väl inseende att det icke kan vara till minsta gagn att framställa något yrkande mot ett enigt statsutskott, har jag yttrat hvad jag nu framhållit endast för att offentligen fritaga mig från all andel i ansvaret för det, enligt mitt förmenande, för fosterlandet olycksbringande beslut, som kammaren nu går att fatta, och har jag, herr grefve och talman, intet yrkande.

Herr Fränckel: Jag är uppkallad af den ärade talaren på hallandsbänken, som yttrade sig om arrangementerna å statsbanorna. Jag skall icke följa honom i afseende å inredningen af och hygienen i vagnarne, ty det synes mig att, huru intressant den frågan än kan vara, Första Kammaren dock icke är rätt forum för att behandla detaljer om jernvägsmaterielens konstruktion. Icke heller skall jag följa honom i afseende å de bakteriologiska undersökningar, hvilka han anställde i fråga om, huruvida våra vagnar äro helsovådliga eller icke. Äfven den saken synes mig snarare böra utgöra föremål för debatt på annat håll. Men hvad som uppkallat mig var den första delen af hans anförande, deri han berörde en vigtig taxefråga, nemligen huruvida det varit klokt att såsom skett indraga första klassens vagnar i allmänhet på sta-

tens tåg och endast undantagsvis låta sådana medfölja tågen. — *Anslag till ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.* (Forts.)

Han nämnde 1888 års taxekomit , och han antydde, att dess betänkande utgjort första uppslaget till att i denna fråga vidtagits någon  tg rd. Emellertid ber jag få erinra, att, redan innan detta betänkande afgafs, jernvägsstyrelsen med uppmärksamhet följt den rörelse, som i de flesta länder redan uppstått i syfte att inskränka antalet vagnsklasser i tågen. Denna fråga utg r för jernvägarne en fråga af så stor ekonomisk betydelse, att jag icke tror, att den kan underlåta att vinna afseende. Det torde vara för herrarne samtliga bekant, att den stora procent af persontrafiken, som färdas öfver jernvägarne, statsbanorna såväl som andra banor,  r så öfvervägande stor i tredje klassens vagnar, att man måste anse, att de arrangement, som skola vidtagas för den klass, som önskar större bekvämlighet, böra vidtagas med den största försigtighet. Så var också fallet, när statens jernvägar började sin verksamhet. Då var meningen, att man endast skulle hafva två klasser. Men med afseende å vårt svenska lynne och våra anspråk på stor bekvämlighet fann man sig b ra inrätta tre klasser, hvarigenom man ansåg sig nödgad att låta första klassens vagnar medfölja alla tåg. Men huru blef resultatet? Jo, vid den tiden, då man kommit derhän, att man började tänka på att indraga första klassens vagnar, så hade första klassens passagerare på statsbanorna nedsjunkit till en så låg siffra, att  r 1894, då första-klass-vagnarne ännu användes i full utsträckning, tredje-klass-passagerarne utgjorde 84 procent, medan andra-klass-passagerarne uppgingo till circa 15 procent af persontrafiken, första-klass-passagerarne deremot endast uppgingo till $\frac{1}{10}$ procent af hela denna trafik. Om man nu med den utgångspunkt, taxekomit n uppstälde, icke ansåg sig berättigad att använda statens jernvägar f r lyxt g, utan vid anordnande af statens såväl som de enskilda banorna fann sig nödsakad att taga stor hänsyn till banornas rentabilitet, så var det naturligt, att taxekomit n fann sig föranlåten att med styrka framhålla nödvändigheten att inskränka första klassens vagnar i tågen till det minsta möjliga. Och jag tror, att erfarenheten till fullo visat, att denna åtgärd var välbetänkt. Men det  r å andra sidan gifvet, att, med den internationella samfärdsel svenska jernvägarne nu hafva med utlandet, man icke kunnat helt bryta med systemet och tvinga utl ndingarne, då de öfvergå som passagerare   våra banor, att, när de köpt genomgående biljetter, använda en lägre klass än den, till hvilken de enligt biljetten äro berättigade. Detta har gjort, att öfvergången till det totala borttagandet af första-klass-vagnarne f rsv rats. Jag tror, att jernvägsstyrelsen gått så långt som gerna möjligt. Nu har visserligen talaren påstått, att på vestkustbanan han blifvit nekad plats i första klassens vagnar, som medföljt tåget tomma. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att sedan någon tid tillbaka det varit möjligt äfven på denna bana att, då plats finnes i första klassens vagn, få på mellan-

*Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)*

station lösa mellangiftsbiljett, som lemnar tillträde till första klass. Och om nu detta skulle hafva förvägrats talaren vid ett eller annat tillfälle, så torde derifrån till ett medgifvande, att första klass biljetter finge säljas till alla tåg på alla stationer, vara ett långt steg. Jag har blott velat härigenom inlägga en protest mot att man skulle af det skäl, att denna hänsyn ännu måste visas mot utlänningarne, återgå till det gamla systemet och återinföra första-klass-vagnar obegränsadt i tågen. Talaren har sjelf berört de svårigheter, som uppkomma, om man går för långt. Frågan är af stor ekonomisk betydelse, och jag tror icke, att det skulle vara lyckligt, om från Riksdagens sida i denna, liksom ej heller i andra taxefrågor, någon påtryckning skedde på jernvägsstyrelsen, som bör få behandla dessa frågor så, som den hittills gjort.

Med afseende å frågans stora betydelse i ekonomiskt hänseende har jag velat göra detta inlägg deri. Jag har icke något annat yrkande att framställa än på bifall.

Herr Cederberg: Jag är uppkallad af det, som anfördes af herr Sandberg. Det är sant, att han mest begagnade sig af ord, hvilka för några år sedan yttrades af kammarens dåvarande vice talman, och då hans stämman numera tystnat, kan det icke falla mig in att vända mig mot honom. Men jag har dock ansett mig berättigad att vända mig mot herr Sandberg, som nu gjort dessa ord till sina och som här närvarande *nu* lärer vilja stå för hvad han sagt. — Herr Sandberg vände sig särdeles strängt mot Norrlands jernvägsbyggnader, och han såg dessa såväl som statsjernvägarne i allmänhet, tror jag, från en synpunkt, som icke jag för min del och jag tror icke heller Riksdagen ser dem, nemligen ur affärssynpunkt! *Staten bygger icke jernvägar för att göra affärer.* Jernvägen är, om jag så må säga, ett redskap, som Riksdagen använt för att befordra framåtskridande inom de södra delarne af vårt land liksom inom de norra. Det är gifvet, att redskapen i och för sig icke behöfva gifva någon inkomst, för att det, som utträttas med redskapen, kan anses vara produktion. Jernvägsbyggandet kan således vara produktivt, äfven om jernvägarne i och för sig ej gifva någon inkomst. Då herr Sandberg vänder sig uteslutande mot Norrland i förevarande hänseende, begår han emellertid en orättvisa speciellt mot Norrland, eller åtminstone glömmet han, huruledes det verkligen funnits en tid, då statsverket fått göra betydande pekuniära uppoffringar för jernvägar i södra och mellersta Sverige. Jag ber att såsom bevis härför få erinra, att redan innan ännu *beslut* fattats om jernväg i Norrland, hade staten i räntor och amorteringar för fonderade lån utgifvit 63 millioner kronor, och af denna utgift måtte väl åtminstone icke något föranledts af jernvägar, som då ännu icke ens beslutits. Såsom bidrag till dessa liqvider hade visserligen influtit circa 38 millioner från då anlagda jernbanor, men skilnaden är

dock 25 millioner, som landet fått af skattemedel betala i räntor och amortering, innan beslut fattats om någon stambanas byggande i Norrland, således just för jernvägar i södra och mellersta Sverige.

Man bör dock mot sådana utgifter äfven väga fördelarne, nyttan. Jag påstod nyss, att fördelen af jernvägarne i främsta rummet består deri, att de bidra till att utveckla kultur, handel och näringar i landet. Denna nytta kan i viss mån anses vara proportionel mot jernvägarnes längd, och räknar man derefter, kommer man till det resultat, att statens förenämnda af skattemedel betalda utgifter, innan den norrländska stambanan började byggas, uppgingo till kronor 48,600 per mil och år. Huru förhåller det sig då sedan norrländska stambanornas början? Jo, då har statens af skattemedel bestridda årsutgifter per mil af befintliga statsjernvägar för räntor och amorteringar å de fonderade länen undan för undan nedgått. År 1896 hade dessa sjunkit till 1,600 kronor från sagda 48,600 kronor. Från år 1897 har resultatet gått öfver från utgift till inkomst, och så har förhållandet varit äfven 1898. Staten gör numera således icke, enligt min öfvertygelse, någon uppoffring, då den bygger jernvägar. Den har tvärt om derpå en pekuniär vinst, förutsatt, att man räknar stambanenätet i dess helhet, och då Norrland utan knot bar förlusten på det första jernvägsbyggandet i södra Sverige. torde nu denna senare landsdel icke ha skäl att beklaga sig, om en *del* af jernvägsnätet lemnar sämre behållning än en annan del, synnerligen då behållningen i dess helhet är tillfredsställande. Herr Sandberg yttrade vidare åtskilligt om skuldsättning i sammanhang med jernvägars byggande, och han varnade för sådan skuldsättning. Ja, lånar man pengar blott för nöjet att sätta sig i skuld, då är det nog så betänkligt, men den omständighet, att man har en stor skuld, betyder i och för sig icke, att den skuldsattes ställning är sämre än dens, som ingen skuld har. Denne senare *kan* vara alldeles utfattig, då deremot en skuldsatt *kan* vara t. o. m. rik, och man kan genom skuldsättning förbättra sin ställning, förutsatt, att man derigenom satts i tillfälle att förvärfva sig något, som i värde öfverstiger skuldens belopp. Man har i så fall trots skuldsättningen blifvit förmögnare, än om man icke skuldsatt sig. När man talar om skuldsättning, bör man väl se icke endast på debet, utan äfven på kredit. — Jag kan slutligen icke underlåta att i detta sammanhang upptaga till besvarande några ord, som herr Sandberg yttrade den 7 april 1897, då han sade: »Vi hafva redan hunnit fram till eller åtminstone närmast oss det föga eftersträfvansvärda målet att i förhållande till folk-mängd och tillgångar hafva det största antal kilometer jernvägar, men också den största statsskulden.» — Märk väl *statsskulden*. — Det föll mig då in att härom anställa en liten vidräkning, som jag tecknat mig till minnes, och den stälde sig sålunda, att af europeiska stater jemte Amerikas förenta stater var det åtminstone Frankrike, som då hade den största skulden med 556 kronor per

*Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar
(Forts.)*

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

person, Sverige intog då det fjortonde rummet med 58 kronor per person, och lägre statsskuld per person hade då endast Finland och Schweiz. Man kan deraf draga den slutsatsen, att man bör vara litet försiktig, när man hör från vissa håll bedömas svenska statsverkets ställning, ty den är icke så ofördelaktig, som den i regel framställes från kalmarbänken.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr von Möller: Blott ett par ord med anledning af hvad som yttrades af talaren på stockholmsbänken, hvilken jag fruktar missförstått mig. Jag har icke klandrat jernvägstaxekomitén, som ansett sig befogad att påyrka indragningar, men jernvägsstyrelsen, som bort göra ändring härutinnan på grund af den ökade turisttrafiken och de ökade anspråken på bekvämlighet. Att det med afseende härå varit ett fel att fortfara med de förra arrangementen, påpekade jag i slutet af mitt anförande. Hvarför stälde sig icke jernvägsstyrelsen till efterrättelse hvad komitén sagt förr än fyra år efteråt? Dessutom hade mitt yttrande i denna del förfallit, derest jag afvetat, att styrelsen fattat det af statsrådet och chefen för civildepartementet omförmälda beslutet, som dock torde vara af allra färskaste datum. Jag helsar detta med tillfredsställelse och såsom bevis på den nye chefens för jernvägsstyrelsen klokhet och energi. Dessutom nämnde herr Fränckel något om prisskilnad mellan andra och första klassens biljett på vestkustbanan. Jag tror, att detta berodde på något misstag. Herr Fränckel lär hafva uppgifvit en ledamot i styrelsen som sin sagesman. Det hade varit lämpligare, om dylika upplysningar lemnades stationsbefälen än åt herr Fränckel, ty i reglementet står dock icke ett ord härom, ej heller har i praktiken tillämpats något dylikt, som att man mot prisskilnad skulle hafva rätt att begagna första klassens vagn under andra förhållanden än de af mig omnämnda.

Herr af Burén: Jag är ingalunda rädd för den statsskuld, som staten ikläder sig för byggandet af statens jernvägar. Jag anser denna statsskuld till och med nyttigt för landet, för så vidt upplåningen dertill verkställes *inom* landet.

Deremot anser jag det skadligt för landet, att staten för egen räkning och genom koncessioner för enskilda jernvägar nu forcerar jernvägsbyggandet inom landet så brådstörtadt, att så väl statens jernvägsstyrelse som enskilda jernvägsstyrelser tvingas att från utlandet köpa den jernvägsmateriel, som kan af lika god, om ej bättre, kvalitet tillverkas inom landet, emedan ett sådant oklokt tillvägagående måste med nödvändighet icke allenast framkalla ett betänkligt bakslag för vår egen industriella utveckling, utan äfven högst ofördelaktigt inverka på vår redan nu allt för hårdt medtagna guld-kassa, hvilket framför allt *staten* borde undvika *och aldrig*

låta förleda sig att dertill medverka eller dertill bidra och ännu mindre dertill anledning gifva.

Jag har intet yrkande.

*Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.*

(Forts.)

Herr Tamm, Hugo: Jag hade ej tänkt yttra mig i frågan, men den siste ärade talaren gjorde en framställning, som skulle leda till att icke det behof, som föreligger för jernvägarne att få nödig materiel, skulle vara det bestämmande vid denna anskaffning, utan en främmande faktor — möjligheten att få materielen gjord vid svenska verkstäder — med risk att behofvet af materiel ej skulle alls blifva tillfredsstäldt. Det finnes ett argument, som kallas consensus omnium populorum, eller med andra ord det argument att, när alla äro ense om en sak, denna är riktig. Jag frågar om det icke är en allmän önskan och ett allmänt känt behof, att jernvägsmaterielen måste ökas, så att den blir tillräcklig för behofvet. Det är sant, att behofvet nu är stort, den summa som begäres är hög, men Riksdagen har under många år onekligen hållit igen, afslagit jernvägsstyrelsens framställningar och prutat på Kongl. Maj:ts. Nu har behofvet trängt sig fram, så att det är omöjligt för trafikanterna att få sitt behof tillfredsstäldt. Jag vill endast nämna en siffra. Man anser, att lokomotiv kunna gå högst 30,000 kilometer, innan de behöfva repareras. 1893 var man uppe i det antal lokomotiv, som då fordrades för att följa den regeln, men 1898 måste jernvägsstyrelsen vara tvungen låta lokomotiv gå 40,000 kilometer mellan reparation. För att sänka siffran till det normala kilometertalet skulle det behöfvas 696 lokomotiv eller 194 mera än som nu finnas. Jag hemställer, om någon af herrarne vill taga på sitt ansvar en så forcerad jernvägsdrift med både den fara, som ligger deri, och en så oekonomisk skötsel af jernvägsmaterielen, som deraf nödvändiggjorts. Man må önska det ena eller det andra i afseende å materielens anskaffande här eller i utlandet, men det är icke tänkbart, att man får ställa jernvägsstyrelsen i den ställningen, att den icke något så när kan möta det öfver allt framträngande behofvet af transportmedel. Dessa skäl tala så tydligt, att jag icke hört någon, som, om han än haft sina betänkligheter, yrkat afslag å eller ens nedsättning i det föreslagna beloppet, utan jag tror, att vi kunna vara säkra på att detta beviljas. Det är forceradt arbete på alla svenska verkstäder, och det kommer att blifva forcering ännu en lång tid på dem alla. I sjelfva verket är det så stäldt, att stateu med sina beställningar upptager snart sagdt alla verkstäder, och de enskilda jernvägarne äro tvungna att för fyllande af sina behof vända sig utom landet. Det är å alla håll ett så starkt behof, att man måste vända sig dit, der man kan få arbetet gjordt. Man kan icke stanna jernvägsdriften. Jag hemställer, om under sådana förhållanden jernvägsstyrelsen kan göra annat än upptaga alla verkstäder och, när den ändå icke kan få sitt behof tillfredsstäldt, då gå med sina beställningar utom landet. Jag har velat

*Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)*

nämna detta, då den gjorda anmärkningen grundar sig på en åsigt, som sammanfaller med min och troligtvis med allas önskan, att, allt, som möjligtvis kan göras inom landet, också bör der utföras, men jervägsdriften får ej hämmas, äfven om inköp utifrån måste ske. Att emellertid detta kan vara så nödigt, beror på förhållanden, öfver hvilka det icke står i vår magt att besluta.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Sandberg: Endast ett par ord! Mot herr Cederbergs beräkningar vill jag göra den anmärkning, att han säkerligen icke inräknat hypoteksbankens och andra bolags skulder till utlandet. Vidare förtjenar det uppmärksammas, huru svaga och ringa våra tillgångar äro i jemförelse med andra länders. Dessutom torde det vara en väsentlig skillnad emellan att, som England, Frankrike och Tyskland, hafva sin statsskuld hufvudsakligen placerad inom eget land eller att, som vi, hafva upplånat medlen utomlands.

Herr Fagerholm: En föregående talare har nämnt, att jernvägsmaterielen är hårdt anlitad. Min uppfattning är, att genom en ändrad uppställning af jernvägstaxorna samt praktiska anordningar med vagnarne nuvarande materiel skulle kunna begagnas mer än hvad fallet är.

Som exempel på huru materielen onödigtvis slites, vill jag omnämna, huru från min hemtrakt sändas till Malmö åtskilliga koppelvagnar med bjelkar, hvilka nu till följd af bristande utrymme icke lasta mer än omkring 8,000 kilogram, ehuru deras bärighet är 11,000 kilogram; men med någon förändring, särskildt i fråga om stöttornas längd, skulle vagnarne kunna intaga full last. I Tyskland användas stöttor, som äro circa två fot längre än våra. Vidare är det vanligt, att dessa vagnar icke få någon återfrakt, utan få återvända tomma. Det visar sig således, att de på nedvägen till Malmö lasta 72 procent af bärigheten och på uppvägen intet, d. v. s. att vagnarne på båda resorna icke frakta mer än 36 procent af hvad de kunna bära. Kunde de intaga full last på nedvägen, blefve det hela åtminstone 50 procent.

Med ledsnad har jag många gånger på statens jernvägar sett, huru opraktiskt jernvägsmaterielen begagnas. Jag vill blott nämna ett exempel på huru det kan tillgå med användandet af passagerarevagnar. Jag reste en gång från Nässjö till Boxholm med ett tåg, som medförde fyra 3:dje och två 2:dra klass vagnar. Passagerarnes antal var en, säger en. På min förfrågan, hvarför tåget hade så många personvagnar, svarades: de behöfvas en och annan gång, vid någon marknad eller större torgdag, och reglementet måste följas.

Emellertid tror jag att, om en ändring gjordes i jernvägstaxorna, så att godsafsändarne nödgades lasta vagnarne till deras fulla bärighet, så skulle både slitningen af materielen blifva mindre

och ett färre antal vagnar behöfvas. Visserligen kan jag icke be-
gära, att ett anförande af mig skall leda till rättelse härutinnan,
och något yrkande kommer jag icke att framställa, men då en
komité är tillsatt för att omarbota pensontarifferna och det jemväl
torde blifva nödvändigt, att ändring samtidigt sker i fråga om gods-
tarifferna, ber jag att till protokollet få lemna ett förslag till gods-
taxa för våra statsbanor, hvilket förslag är grundadt på de danska
statsbanornas.

*Anslag till ny
rörlig material
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

I Danmark finnes icke mer än sju godsklasser, hvaremot här
äro tolf, samt: a), b), c), således in alles femton. De i Danmark
gällande tariffbestämmelserna kunna ungefärligen sammanfattas
sålunda:

Godsindelning.

a. Stycketarifferna,

som dela sig i:

Tariff I.	<i>Ilgodstariffen</i>	} för styck- sändningen.
» II.	<i>Fraktgodstariffen</i>	
» III.	<i>Den nedsatta fraktgodstariffen</i>	

b. Vagnslasttarifferna,

som dela sig i:

Tariff IV. *Den allmänna vagnslasttariffen.*

» V, VI, VII. *De särskilda vagnslasttarifferna.*

Fraktsatserna för hvar och en af dessa tariffklasser uträknas
efter nedanstående skala.

	Frakt för 100 kilogram i öre för kilometer						
	Stycketarifferna.			Vagnslasttarifferna.			
	Tariff I.	Tariff II.	Tariff III.	Tariff IV.	Tariff V.	Tariff VI.	Tariff VII.
Konstant.....	50.—	15.—	12.—	6.—	6.—	6.—	6.—
För hvar och en af de första 100 kil.	1.5	0.70	0.6	—	0.40	0.25	0.20
» » » » » nästa 100 »	1.00	0.50	0.4	—	0.25	0.20	0.15
» » » » » » 100 »	0.70	0.40	0.3	—	0.20	0.15	0.13
» » » » » » » 000 »	0.50	0.30	0.2	—	0.15	0.14	0.12
» » » » » » » » alla följande.....	0.40	0.20	0.15	—	0.12	0.12	0.11

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)

a. **Stycketarifferna.**

I. Efter **Tariff I.**

Ilgodstariffen för styckesändningar.

Minsta afgiften för ilgods utgör 50 öre.

Tariff II.

Fraktgodstariffer för styckesändningar.

Styckegods, för så vidt icke tariff III kommer till användning.

Tariff III.

Den nedsatta fraktgodstariffen för styckesändningar.

Styckegods, för så vidt sändningens vikt utgör minst 250 kilogram, eller att det betalas för denna vikt, och godset hänföres till någon af de varusorter, som i hela vagnslaster befordras efter de särskilda vagnslasttarifferna.

För skrymmande gods 50 % förhöjning.

I b. **Vagnslasttarifferna.**

Tariff 4.

Den allmänna vagnslasttariffen

befordras allt gods, som sändes i hela vagnslaster, så vida de icke särskildt äro hänförda under någon af tarifferna 5, 6 och 7.

II efter

Den särskilda vagnslasttariffen

Tariff 5

befordras följande gods, när det sändes i hela vagnslaster, hvaraf nämnes:

Bly, Bränvin på fat, Buteljer, Fläsk, Grönsaker, Frö, Jern- och Stålvaror, Kött, Papper och dermed prisjmförliga varor.

III efter

Den särskilda vagnslasttariffen

Tariff 6

befordras följande gods, när det sändes i hela vagnslaster, hvaraf nämnes:

Foderämnen, Gödningsämnen, Spanmål, Rotfrukter, Trämassa och Trävaror, Soda och dermed jemförliga varor.

IV efter

Den särskilda vagnslasttariffen

Tariff 7

befordras följande gods, när det sändes i hela vagnslaster:

Is, Jord, Kalk, Kalksten, Stenkol, Mur- och Taktegel, äfven eldfast, och dermed jemförliga varor.

Tarifferna 4, 5, 6, 7 användas, då minst 5,000 kilogram sändas å hvarje vagn, dock så, att på vagnar med 10,000 kilograms bärvig^{Anslog till ny rörlig materiel vid statens trafikerade järnvägar.} och deröfver beräknas frakten efter minst 10,000 kilogram. Då i en vagn sändas minst 10,000 kilogram, lemnas 10 % rabatt af fraktbeloppet. (Forts.)

Slutligen vill jag nämna, att i Danmark befordras mindre paket af intill 15 kilograms vikt utan fraktsedel mellan alla stationer, hållplatser och biljettförsäljningsställen, då de äro försedda med ett 20-öres statsbanefrimärke för hvarje påbörjad 5 kilogram af deras vikt.

Det synes mig, som om denna enkla anordning med frimärkespaket borde kunna införas äfven här i Sverige, ehuru väl, med hänsyn till de större afstånden, afgiften här borde sättas något högre, t. ex. till 30 öre per 5 kilogram.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Punkterna IV och V.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 18 och 21 innevarande mars bordlagda memorial n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Punkten I.

Herr Falk, Helmer: Kammarens ledamöter torde väl förstå, att jag från min ståndpunkt icke kan låta detta betänkande passera utan att säga några ord, men jag lofvar att blifva mycket kort.

Det var ju att vänta, att den majoritet i statsutskottet, som bestämt dess utlåtande angående den kongl. propositionen om ändrad organisation af arméförvaltningen, skulle, sedan kamrarna stannat i olika beslut, begagna sin röstöfvervigt för att åstadkomma ett sammanjemkningsförslag. Ett sådant föreligger nu också här — enligt mitt förmenande ett mycket underligt dokument.

Såsom herrarne erinra sig, fäste Andra Kammaren vid sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition det »vilkor, att sättet för ärendenas behandling inom de olika styrelserna så ordnades, att det uti allt, som icke hänfördes till det militärtekniska, blefve kollektialt, med delaktighet i beslutanderätten tillagd styrelsens samtliga i öfverläggningen deltagande ledamöter». Andra Kammarens vilkor,

Sammanjemkningsförslag ang. omorganisation af arméns centrala styrelse.

Sammanjemk-
ningsförslag
ang. omorga-
nisation af
arméns cen-
trala styrelse.

(Forts.)

att arbetssättet skall varda kollegialt, är således ett mycket positivt vilkor. Nu föreslår utskottet, att detta positiva vilkor skall utbytas mot ett vilkor med en modifikation af den beskaffenhet, att den upphäver hela vilkoret. I stället för det kategoriska »*varder kollegialt*» föreslås att sätta det obestämda »*i så stor omfattning, som lämpligen ske kan, varder kollegialt*». Då frågas, hvem det är, som skall bedöma, hvad som här lämpligen kan ske? Jo, naturligtvis den, som skall bindas af vilkoret. Enligt vanligt språkbruk innefattar begreppet vilkor, att den, för hvilken vilkoret gäller, är af detsamma *bunden*; men här öfverlemnas det helt och hållet åt dens godtycke, hvilken vilkoret gäller, att bestämma till huru stor del han vill efterleva detsamma eller om han skall efterleva det alls. Detta är ju rent af ett nonsens, något, som icke borde förekomma i en statshandling, allra minst af sådan vigt som den här ifrågavarande. Det är ju uppenbart, att, om utskottets förslag skulle blifva Riksdagens beslut, den, som skulle vara bunden af vilkoret, är fullkomligt oförhindrad att låta instruktionen för styrelserna blifva ett uttryck för de önskningsmål, som måste förutsättas vara det hufvudsakliga motivet till hela förslagens framläggande, och dessa önskningsmål gå visserligen icke i riktning mot ett kollegialt samarbete inom styrelserna.

I detta sammanhang kunde det kanske vara skäl att erinra sig ett yttrande, som fäldes af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet förra onsdagen under debatten i denna fråga. Han sade, att det kongl. förslaget afser, bland annat, att sätta chefen för landtförsvarsdepartementet i en nära förbindelse med centralförvaltningen samt bereda möjlighet för departementschefen att kunna påverka centralförvaltningen, så att den ledes i den riktning, Kongl. Maj:t anser lämpligast, hvarjemte statsrådet slutligen tillade, att, då statsutskottet genom det sätt, hvarpå det formulerat sitt utlåtande, lemnat åt Kongl. Maj:t att pröfva, hvilka ärenden som lämpligen kunna och böra behandlas kollegialt, och hvilka som icke böra göra det, han funne sig oförhindrad tillstyrka Kongl. Maj:t att acceptera utskottets förslag. Om man nu i belysningen af detta yttrande undersöker sannolikheten af i hvad mån uti den nya instruktionen hänsyn skulle komma att tagas till Riksdagens önskan angående ett kollegialt arbetssätt, så finnes tydligen blott ringa anledning förmoda, att någon egentlig hänsyn dertill komme att tagas, ty för att »*kunna påverka centralförvaltningen, så att den ledes i den riktning, som Kongl. Maj:t anser lämpligast*», är ju det kollegiala arbetssättet ett allt för obeqvämt arbetssätt.

Jag skulle visserligen kunna hafva mycket att tillägga, men det är naturligtvis onödigt att ingå i vidare detaljer, när, såsom kammarens ledamöter redan torde hafva sig bekant, Andra Kam-maren med en betydlig majoritet afslagit sammanjemkningsförslaget. Och under sådana förhållanden bryr jag mig icke heller om att framställa något yrkande.

Herr Asker: Ehuru jag till fullo instämmer med den föregående ärade talaren, torde det tillåtas mig att lägga några ord till hvad han i ämnet yttrat.

I statsutskottets föreliggande förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga meningar läser man redan i klämmens början orden: *under vilkor*. Man väntar sig då ett verkligt, ett bindande vilkor, men då man närmare granskar detsamma och finner, att förslaget icke innebär annat, än att sättet för ärendenas behandling i de olika styrelserna skulle så ordnas, att, med utslutande af de militärtekniska ärendena, det i öfrigt, i så stor omfattning som lämpligen ske kan, varder kollegialt, så frågar jag i likhet med den föregående talaren: hvem är det då, som i detta fall skall pröfva, hvad som lämpligen kan ske? Är det, såsom jag antager för gifvet, Kongl. Maj:t, så kan jag icke finna annat, än att Riksdagen här ställer upp ett vilkor, som sväfvar i luften, utan hållpunkt, utan någon som helst garanti att få detsamma förverkligadt.

Skulle statsutskottet första gången frågan förelåg till behandling hafva framlagt ett sådant förslag till riksdagsbeslut som detta, tror jag för min del, att ingendera kammaren hade velat antaga detsamma, och jag kan därför icke tänka mig, att, när frågan nu skall definitivt afgöras, någöndera kammaren skulle vilja vara med om att stipulera ett så intetsägande vilkor blott och bart därför, att det tillkommit på sammanjemkningens osäkra väg.

Med stöd häraf och då jag, redan förra gången frågan var före, röstade emot Kongl. Maj:ts förslag, får jag, herr grefve och talman, nu vördsamt yrka afslag på statsutskottets hemställan i denna punkt.

Friherre von Otter: Vid den utgång, frågan fått i medkammaren, kan det ju, såsom den siste ärade talaren framhöll, icke blifva tal om annat, än att detta sammanjemkningsförslag icke bör af kammaren godkännas. Under sådana förhållanden synes det mig nästan öfverflödigt att ingå i diskussion rörande det sätt, hvarpå sammanjemkningen blifvit utförd, men såsom ledamot i utskottet må det tillåtas mig framhålla, att utskottet, med en så vigtig fråga till behandling, funnit sig böra på den enda väg, som stått detsamma öppen, söka bereda ett gemensamt beslut. Det är med hänsyn härtill, som utskottets majoritet framställt förslaget, sådant det föreligger. För min del hemställer jag emellertid, herr grefve och talman, att kammaren måtte med afslag å sammanjemkningsförslaget således vidhålla sitt förut fattade beslut.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle vidhålla sitt förut i ämnet fattade beslut.

Sammanjemkningsförslag ang. omorganisation af arméns centrala styrelse.

(Forts.)

Sedermåra gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten 2.

Utskottets hemställan å sid. 10.

Lades till handlingarna.

Utskottets förslag till voteringsproposition.

Godkändes under den af utskottet gjorda förutsättning.

Punkterna 3 och 4.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.*

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af 14 § bevillningsförordningen.

Friherre Klingspor: Såsom herrarne torde finna, begäres uti den af herr Hedgren inom Andra Kammaren väckta motionen, att bevillningsförordningen skulle ändras så, att rörande de hos lifrönteförsäkringsbolagen köpta lifräntor skulle bolagen åläggas att till bevillningsberedningarna aflemna uppgifter för dessa lifräntors beskattning. I anledning af denna framställning föreslås nu, att ändring skulle ske såsom den kursiverade delen af utskottets kläm utvisar. Då jag reserverat mig mot utskottets framställning, skall jag be att få angifva skälen dertill.

Till en början skall jag då något granska utskottets motivering. Utskottet säger först, att pension och lifränta i allmänhet äro af alldeles samma natur. Detta tror jag icke obetingadt kan påstås. Bevillningsförordningen talar visserligen om att pensioner och lifräntor skola beskattas, men dermed afses sådana, som utgå från statsdepartement och andra embetsverk äfvensom från allmänna inrättningar eller stiftelser. Jag tror icke, att köpta lifräntor kunna likställas med sådana, som här afses, utan att det är något nytt, som man här vill införa i praxis, då man vill underlätta beskattningen af de förra. Enligt 8 § 2 mom. c) bevillningsförordningen inrymmes visserligen lifränta bland de af arbete härflytande inkomsterna, för hvilka bevillning skall erläggas, men ovisst är, huru, enligt förordningen, lifräntan skall vara beskaffad för att vara beskattningsbar.

Vidare säger utskottet: »det torde ock kunna antagas, att endast, den omständigheten, att inköp af lifräntor i derför inrättade anstalter först under senare årtionden kommit mera allmänt i bruk, varit orsak dertill, att dessa inrättningar i fråga om uppgiftsskyldighet ej blifvit likställda med öfriga i 14 § 2:o b) i bevillningsförordningen uppräknade inrättningar.» Då nu bevillningsförordningen för så få år sedan, jag tror icke längre tillbaka än 1894, genomgick en fullständig revision, är detta påstående icke befogadt. Är uppgifters lemnande angående de från bolagen utbetalda lifräntorna öfverensstämmande med grunderna för bevillningsförordningen, är det all möjlig anledning att antaga, det stadgade härom under då varande förhållanden här inrymts. Jag tror således icke, att man, då bevillningsförordningen så nyligen undergått revision, med fog kan hänvisa dertill, att nya omständigheter under senare årtionden tillkommit.

Ifrågasatt skyldighet att till taxeringsmyndighet aflemna uppgifter ang. lifräntor.
(Forts.)

Bevillningsutskottet säger vidare, att skyldigheten för lifränte- och lifförsäkringsanstalter att aflemna ifrågavarande uppgifter »torde icke kunna anses mera betungande än den skyldighet, hvilken redan nu är stadgad för styrelser för aktiebolag, som sysselsätta ett mycket stort antal arbetare, att lemna uppgift om dessa arbetares inkomster;». Här finnes dock en alltför betydande skillnad. Dessa arbetare, som bolagen hafva i sin tjänst, äro — de allra flesta åtminstone — bosatte inom samma eller närgränsande kommun, hvarigenom svårigheterna att hålla reda på och lemna uppgifter om dessa personer icke blifva så stora. De äro ju uppförda i bolagets böcker, och uppgifterna afse ju i de flesta fall icke annat än gamla och vanliga förhållanden. Om äfven för ett och annat bolag de skulle vara besvärliga, vågar jag påstå, att svårigheterna för ett försäkringsbolag måste blifva betydligt större. Ty de personer, som hos dem köpa lifräntor, bo öfver hela landet. Boningsorten är icke för bolaget närmare bekant, hvadan det icke heller vet, till hvilken Konungens befallningshafvande ifrågavarande uppgifter, som komme att utgå i synnerligen stort antal, skola insändas. I fråga om antalet anhåller jag att få lemna några uppgifter. Efter hvad jag erfarit, utgå för närvarande från bolaget Skandia följande årliga lifräntor:

å belopp under 500 kronor	till	646	personer
» » från och med 500 till och med 800 kronor	»	151	»
» » öfver 800 kronor.....	»	78	»

Motsvarande siffror för bolaget Thule äro: 301, 63 och 25.
Sammandrag för de båda bolagen:

lifräntor under 500 kronor uppbäras..... af	947	personer
» från och med 500 kronor till och med 800 kronor uppbäras..... »	214	»
» öfver 800 kronor »	103	»
	<u>summa 1,264</u>	»

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

Dessa lifräntor äro sålunda öfvervägande smärre belopp, af-
sedda att förskaffa lifräntetagarne en liten hjälp i deras utkomst
på gamla dagar, och man kan sålunda i denna fråga endast i högst
obetydlig mån tala om kapital i vanlig mening. Jag ber vidare
få fästa uppmärksamheten derpå, att vid lifräntors beskattning
kapitalet beskattas på ett vida kraftigare sätt än eljest, ty den in-
köpta lifräntan är ju ett kapital, som sättes till och så småningom
uppätas, hvarunder full skatt betalas för den årliga utbetalningen,
till dess kapitalet är förbrukadt. För att belysa detta förhållande,
må det tillåtas mig att anföra följande exempel:

För en inbetalning på en gång af kronor 1,000 erhåller en
70-årig man en genast börjande årlig lifränta af *kronor 108.87*, för
hvilken inkomst, om den skall beskattas efter 5 procent, den år-
liga skatten alltså skulle utgöra *kronor 5.44*.

Om personen i fråga i stället insätter kronor 1,000 i bank, der
han erhåller 4 procent årlig ränta, samt vid hvarje års slut från
banken lyfter kronor 108.87, d. v. s. upplupen ränta och en del
af kapitalet, så blifver hans kapitaltillgång vid hvarje följande års
slut samt den beskattningsbara ränteinkomsten vid samma tider
de belopp, som framgå af nedanstående tabell, hvarest äfven upp-
tagits skattebeloppet vid hvarje års slut, beräknadt efter 5 procent
å motsvarande ränteinkomst, samt dessutom i sista kolumnen den
öfverbeskattning, som uppstår för hvarje år för sig, om hela lif-
räntan beräknas såsom beskattningsbar inkomst i stället för den
afkomst, det för hvarje år resterande kapitalet lemnar efter 4 pro-
cent per anno.

	Kapitaltillgången vid slutet af		Årsränta à 4 % p. a. å återstå- ende kapital- tillgång.		Årlig beskatt- ning beräknad efter 5 % å årsräntan.		Öfverbeskatt- ning, då hela lifränte- beloppet be- skattas.	
	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre
1:sta året	931	13	40	—	2	—	3	44
2:dra »	859	51	37	25	1	86	3	58
3:dje »	785	02	34	38	1	72	3	72
4:de »	707	55	31	40	1	57	3	87
5:te »	626	98	28	30	1	42	4	02
6:te »	543	19	25	08	1	25	4	19
7:de »	456	05	21	73	1	09	4	35
8:de »	365	42	18	24	0	91	4	53
9:de »	271	17	14	62	0	73	4	71
10:de »	173	15	10	85	0	54	4	90
11:te »	71	21	6	93	0	35	5	09

Detta visar, att lifrantor icke rättvisligen böra ur beskattningssynpunkt behandlas på det sätt, som nu är föreslaget.

Då Riksdagen icke velat vara med om sjelfdeklarationen, för hvars införande den ansåg tidpunkten ännu icke lämplig, och Riksdagen i allmänhet icke är benägen för att gå alltför bröstdänges till väga gent emot enskilde, och dessutom bevillningsberedningarnes ordförande hafva rättighet att begära upplysningar af enskilde rörande deras beskattningsbara inkomst, kan jag icke annat finna, än att kammaren bör, med fasthållande af den förut angifna ståndpunkten, anse sig tillfredsstäld med de bestämmelser, som i afseende å lifrantors beskattning redan finnas i bevillningsförordningen, och icke införa något, som utgör tillämpning af principer, hvilka jag för min del anser vara nya och hvilka ganska djupt ingripa i den enskildes rättigheter. Man kan ju ifrågasätta, att om staten ålägger lifförsäkringsbolagen att lemna de ifrågavarande uppgifterna, kommer nästa gång ordningen till bankerna att uppgifva, huru mycket hvarje insättare har inne, stående på deposition o. s. v. Man skulle ej veta, hvar det under sådana förhållanden skulle sluta. Jag tror, att det är riktigare att stanna vid hvad Riksdagen förut i denna sak beslutit. Tillämpas förordningen såsom hittills, tror jag icke några större olägenheter skola uppkomma. Reservanten från Andra Kammaren, herr Meyer, har sagt: »genom ett bifall till herr Hedgrens motion skulle den princip fastslås, att enskild affärsidkare kan åläggas att till taxeringsmyndighet lemna uppgift om sådan, annan mans inkomst, om hvilken han genom sin affärsverksamhet erhållit kännedom, och denna princip är icke allenast alldeles ny, utan jemväl, enligt min mening, origtig.»

Jag är visserligen ensam reservant från denna kammare, men då frågan först behandlades, funnos många på afdelningen, hvilka liksom jag ansågo, att ifrågavarande motion borde afslås. Jag föreställer mig också, att kammaren skall visa sig hafva den uppfattning, som den förut i denna sak gjort gällande, och här icke införa nya principer. Utom dessa nu angifna betänkligheter hyser jag äfven för visso andra om de föreslagna ändringarnas formella beskaffenhet, hvarmed jag dock nu icke vill uppehålla mig. Jag yrkar emellertid, att kammaren måtte afslå betänkandet.

Herr Walldén: Bevillningsutskottet har i sin motivering uttalat sin förmodan, att detta nya åläggande för lifranteanstalterna icke skulle för dem medföra några nämnvärda svårigheter eller olägenheter; jag vågar tro, att om utskottet hade varit i tillfälle att förskaffa sig någon närmare kännedom om, huru detta skulle komma att utfalla, skulle utskottet kanske hafva ändrat eller åtminstone något modifierat sin uppfattning. Man har redan här meddelat några siffror för att visa, huru det i detta afseende ställer sig för några lifförsäkringsbolag. Jag vill anföra några siffror rörande en lifranteanstalt, hvarom jag har någon kännedom, emedan

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifrantor.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemla upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

jag under de senare åren varit ledamot af dess styrelse. Det är lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm. Den 1 januari innevarande år hade denna anstalt lifräntetagare till ett antal af icke mindre än 2,656. Innevarande år kommer vidare 1844 års åldersklass att rycka upp i lifränteklassen, och säkerligen kommer antalet lifräntetagare vid årets slut att i rundt tal uppgå till 3,000. Sedan, då vi komma till de talrikare åldersklasserna i början af 60-talet, skall lifräntetagarnes antal växa med kanske 1,000 å 2,000 om året. Men det är ju ett högst betydligt antal redan nu, 3,000, hvilka äro spridda öfver hela landet. De hafva ingen skyldighet att uppgifva sina bostäder eller den församling, inom hvilken de äro bosatte, hos anstalten, och denna behöfver för sitt ändamål icke veta det. Det behöfves endast, att lifräntetagaren sjelf eller genom ombud infinner sig för att lyfta sin ränta, eller också insänder han qvitto genom posten, hvarvid han uppgifver sin postadress, som icke nödvändigt afser en ort inom den kommun eller det bevillningsberedningsdistrikt, der han är bosatt. Det skulle således vara anstaltens uppgift att hålla reda på, hvar alla dessa människor finnas, i hvilket bevillningsberedningsdistrikt de äro bosatte, samt att med omsorg och uppmärksamhet så vidt möjligt följa deras flyttningar från den ena delen af landet till den andra. Detta torde vara ett åliggande, som blir rent af omöjligt att på ett laglydigt och tillfredsställande sätt uppfylla.

Dessa lifräntetagare utgöras till allra största delen af mindre bemedlade. Det finnes visserligen några lifräntor vid anstalten, som uppgå till 1,200 kronor — jag vill minnas 10 eller 12 — men det finnes andra lifräntor, som uppgå till 15 öre, och medeltalet för hela denna massa var förlidet år 103 kronor. Kammaren torde således finna, att det här aldeles icke handlar om några stora belopp, som skulle kunna blifva föremål för beskattning, och jag förstår icke, hvarifrån utskottet fått den uppfattningen, att, om också för pensioner till belopp, understigande 200 kronor, undantag bör med all rätt ske i afseende å uppgifters lemnande, detta icke borde gälla för lifräntor, och detta, ehuru, som jag nämnt, lifräntorna kunna uppgå till endast 15 öre och i medeltal ej äro större än 103 kronor.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, förefaller det mig, som om åtgärden först och främst icke skulle kunna på ett tillfredsställande sätt utföras; för det andra skulle den vara aldeles onödig, ty dessa små belopp, som äro i fråga, kunna för beskattningens väsendet icke betraktas annat än såsom »quantités négligeables», till hvilka man icke behöfver taga hänsyn vid beskattningen, i synnerhet som det icke lär kunna antagas, att dessa hufvudsakligen till obemedlade människor utgående lifräntor annat än undantagsvis utgöra afsevärda tillskott till andra inkomster. Jag vågar således påstå, att i de allra flesta fall det ändamål icke komme att

uppfyllas, för hvilket hela detta krängel och allt detta besvär för ränteanstalterna skulle åstadkommas.

På grund af hvad jag anført tager jag mig friheten instämma i yrkandet å afslag på utskottets framställning.

Herr von Ehrenheim: I likhet med den föregående talaren anser jag, att det visserligen icke finnes någon anledning att i afseende på lifränta tillämpa hvad herr Meyer så riktigt kallar en ny och till sin riktighet tvifvelaktig princip. Den föregående talaren har ådagalagt, att lifräntorna till allra största delen utgå med ganska små belopp, så små i de flesta fall, att de, om de icke äro förenade med annan inkomst, falla under det beskattningsbara minimum, och det är alldeles otvifvelaktigt, att de personer, som i allmänhet taget hafva lifräntor, icke derutöfver hafva någon synnerlig inkomst, ty lifräntorna, som köpas med uppoffring af sjelfva kapitalet, tjena i de allra flesta fall till att bereda innehafvarne en måttlig tillökning i inkomster, som förut voro alldeles otillräckliga för deras behof. Det är således en i hög grad omedelad klass, som man träffar genom denna beskattningsåtgärd, som är strängare mot lifräntorna än mot andra slag af kapitalplaceringar. Är det nu så, att de bolag, som sälja lifräntor, anses vara i den ställning, att de utan olägenhet kunna underkasta sig den ökade kostnad och det synnerligen stora besvär, som med den ifrågavarande åtgärden är förenad, så vill jag dock fästa uppmärksamheten derpå, att ett af dessa bolag, Skandia, under de 20 sista åren för 15 år haft en förlust på sin lifränterörelse af 253,517 kronor 12 öre, under det vinsten på de återstående 5 åren utgjort 44,703 kronor 30 öre. Det är, såsom den förste talaren redan erinrat, verkligen icke något litet besvär, någon liten kostnad, som skulle läggas på bolagen. Det skulle blifva fråga om att meddela uppgifter, icke om personer i samma och närgränsande kommuner, utan om ett stort antal lifräntetagare, hvilka bo öfver hela riket, om hvilkas bostadsort man för närvarande icke har någon känedom inom bolagen, ty om också ett åldersbevis måste bifogas, då man köper lifräntan, behöfver man sedan icke insända någon uppgift i afseende på flyttning. Sjelfva bestämmelsen om lifräntans beskattning är icke heller rätt tydlig, men då derom icke är fråga, vill jag icke vidlyftigare inlåta mig derpå. Jag anhåller om afslag på bevillningsutskottets hemställan.

Herr Leman: Då jag hyser precis samma åsigt, som de tre föregående talarne uttryckt, skulle jag kunna underlåta att begagna mig af ordet; men då dessa talare egentligen hafva endast i sjelfva saken vänt sig mot utskottet, skall jag, å min sida, från formel synpunkt framställa några anmärkningar; och jag vågar tro, att särskildt bevillningsutskottets ärade ordförande, som har så omfattande kännedom om bevillningsförordningens samtliga föreskrif-

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
afseende upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.

(Forts.)

ter, skall medgifva befogenheten af de anmärkningar, jag kommer att framställa mot utskottets förslag.

I nu gällande bevillningsförordning stadgas i 8:de § 2:a mom.: »Till inkomst af arbete räknas:» — — — »c) pension, årligt understöd (gratifikation), *lifränta* eller undantagsförmån.» Och i 10:de § stadgas vidare: »inkomst af kapital och *annan inkomst af arbete än lön eller pension* upptages med det belopp, hvartill inkomsten under *nästföregående* år uppgått.» Nu har emellertid bevillningsutskottet, som antagligen funnit motionen vara mycket smaklig, i hastigheten och, som det synes, af beqvämlighetshänsyn inflickat föreskriften om deklarerande af *lifräntor* uti 14 § 2 punkten mom. b., deruti stadgande meddelas om skyldighet för embetsverk m. fl. att lemna uppgift angående fast lön och pension. Men vid detta inflickande har utskottet kommit att förbise, att uti förenämnda mom. b. föreskrifves, att uppgifterna skola afse den hvar och en person för det *löpande* året tillkommande lön eller pension. Då nu, enligt hvad jag nyss visat, *lifränta* skall beskattas, icke för det löpande året, utan för det *nästförflutna* året, blifver det ju en uppenbar orimlighet att i deklARATIONSSYFTE sammankoppla *lifräntor* med lön och pension. Om deklARATION af *lifränta* verkligen skulle ifrågakomma, vore det väl lämpligare att, hvad utländska anstalter beträffar, införa bestämmelsen härom i bevillningsförordningens 14 § 2 punkt mom. a., der brandförsäkringsanstalterna åläggas lemna uppgift å försäkringsvärdet af fastighet.

Härtill kommer för öfrigt, att punkten d) i utskottets förslag fått en ganska olycklig formulering. Der stadgas, att af agent för utländskt försäkringsbolag skall lemnas uppgift »angående antalet försäkringar och premiebeloppet för *nästföregående* år inom agenturens område, äfvensom *beloppen* af utbetalda återförsäkringspremier, pensioner eller *lifräntor*». Det stadgas alltså icke, att uppgift skall lemnas angående *den hvar och en person* tillkommande *lifränta*, utan endast att *beloppen* af utbetalda *lifräntor* skola uppgifvas. Om utskottets förslag skulle antagas, blefve följden alltså, att *inländska* försäkringsanstalter skulle lemna uppgift angående den hvar och en person för det *löpande* året tillkommande *lifränta*, hvaremot *utländska* försäkringsanstalter skulle uppgifva endast *beloppen* — i klump — för de under *nästföregående* år utbetalda *lifräntor*. Detta skulle ju vara ytterst inkonsekvent; men så går det, då man i en gammal förordning vill inflicka nyheter, som varit främmande för den ursprunglige lagstiftaren.

Redan af nu nämnda skäl finner jag det vara alldeles omöjligt att kunna antaga förevarande förslag. Vore jag för sjelfva saken, skulle jag yrka återremiss; men då jag icke kan inse lämpligheten af att deklARATIONSVÄNG införes på en bakväg, anser jag, att utskottets förslag bör förkastas. Detta förslag innebär nemligen, såsom jag nyss erinrat, en utvidgning af den *sekundära* deklARATIONSSKYLDIGHETEN; men denna torde icke i allt för vidsträckt grad

böra begagnas. Enligt min åsigt bör och kan man gerna utvidga den *primära* deklarationsskyldigheten, d. v. s. den, hvarigenom en skattskyldig *sjelf* ålägges uppgifva sina inkomster; men man bör icke, utom i nödfall, föreskrifva, att uppgifter om skattskyldiges inkomster skola lemnas af andra personer eller institutioner. Ett sadant förfarande kan, såsom en annan talare nyss påpekat, leda derhän, att man ålägger banker och sparbanker att lemna uppgifter om enskilda personers depositioner och insättningar.

På de skäl, jag nu anfört, och med anslutning till de talare, som förut yttrat sig i denna fråga, får jag yrka afslag å förvarande betänkande.

Herr af Burén: Jag har endast begärt ordet för att fritaga mig från det beslut, hvartill utskottet kommit. På den afdelning inom utskottet, der denna fråga behandlades och der jag är placerad, var beslutet enhälligt för afslag å motionen; men när frågan kom in i bevillningsutskottets plenum, var det endast genom sin synnerligen stora öfvertalningsförmåga, som bevillningsutskottets ärade ordförande lyckades få förslaget igenom.

Herr Cavalli: Den ljufliga endrägt, som råder här med afseende på bevillningsutskottets betänkande, nödgas jag tyvärr störa.

Jag ber då att få säga, att af de många anmärkningar, som framstälts mot förslaget, är det icke mer än en, som enligt min uppfattning är värd något afseende, och det är naturligtvis den af herr Leman framförda. Han har rätt i sina formella anmärkningar, och sättet för ärendets behandling i utskottet har föranledt, att dessa fel i formelt hänseende hafva insmugit sig. Men det formella är icke det viktigaste, utan det är naturligtvis sjelfva saken.

Den förste talaren yttrade, att han med känedom om Första Kammaren hyste den förhoppningen, att detta förslag skulle komma att afslås, och detta pointerades ytterligare, då herr Leman frammanade den af Första Kammaren mycket litet omtyckta sjelfdeklarationen. Men detta är fullkomligt oviktigt; fråga är icke derom, lika litet som det, såsom reservanten herr Meyer säger, är afsigten att införa någon nyhet. Det är helt enkelt fråga om att klargöra den skyldighet att lemna uppgift på personers inkomster, som redan nu åligger verk och inrättningar. Kammaren skall — föreställer jag mig — alldeles tydligt inse detta, om jag omförmäler, huru det tillgår i t. ex. civilstatens pensionsinrättning, hvilken, såsom för flertalet af kammarens ledamöter är känt, utbetalar såväl pensioner som lifräntor. Med tillämpning af nu gällande bestämmelser skall styrelsen för civilstatens pensionsinrättning för personer, som hafva både pension och lifränta från nämnda inrättning, t. ex. enkor eller döttrar till aflidna tjänstemän, lemna uppgift om pensionerna, men icke om lifräntorna. Jag vädjar till

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang-
lifräntor.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

herrarne: hvad finnes det för principiell skillnad i beskattningshänseende mellan pension och lifränta? I hvad mån ingriper en uppgift om dessa inkomster i de enskildes privatförhållanden? För visso ingenting alls. Men påföljden är den, att om jag tänker mig en lågt aflönad tjänstemans enka, t. ex. en med 180 kronor i pension, skall civilstatens pensionsinrättning lemna uppgift om henne, men beträffande en bättre aflönad tjänstemans dotter, för hvilken blifvit köpt en lifränta på t. ex. 1,000 kronor, skall pensionsinrättningen icke vara skyldig att lemna uppgift. Kan detta vara riktigt? Det är naturligtvis tydligt, att uppgift bör lemnas om alla de understödsbelopp, som utbetalas af denna kassa, och likgiltigt är, under hvilken titel de bokföras.

Nu säger man: lifränta är någonting helt annat än pension. Lifränta är en kapitalförbrukning. Detta är delvis riktigt, men också delvis icke riktigt, ty lifräntan är tagen på en beräknad lifslängd. Om denna lifslängd sammanfaller med den verkliga, då har bolaget sauverat kapitalet och behöfver icke betala ut mera, än de tänkt sig. Om lifslängden blir kortare, förtjenar bolaget; men om lifslängden blir längre, gör naturligtvis lifräntetagaren en vinst på bolagets bekostnad. Och den högt ärade talaren på upplandsbänken omnämnde just, att bolaget Skandia under en tid af 20 år gjort en förlust på lifränterörelsen af — om jag uppfattade siffran rätt — 210,000 kronor. Och för öfrigt, mina herrar, om man skall skatta för sin inkomst, hvarför skall man då icke skatta för lifränta? En person, som lefver på sitt arbete, som förbrukar hela sin kraft i sitt arbete, han får det oaktadt skatta för hvarje skilling. Men hvarför vill man icke, att det skall lemnas uppgift på lifräntor? Jo, helt enkelt därför, att man icke vill, att kapitalet skall beskattas, eller åtminstone att man skall med lätt hand fara deröfver. Och så säger man: nej, låt oss icke röra dervid, det är endast småfolk, som har lifräntor; och dessa lifräntor gå så lågt ner som ända till 15 öre. Hafva de icke mera, så äro de också skattefria. men här gäller det lifräntor, som uppgå till beskattningsbart belopp.

Det nämndes af den förste talaren, att det icke kan vara skäl att göra ändring i en bevillningsförordning, som genomgick en fullständig revision år 1894. Hvari denna »fullständiga revision» bestod, får man upplysa. Riksdagen afslog helt och hållet det då framlagda förslaget om ändring i bevillningsförordningen med undantag af några få, oväsentliga förändringar. För öfrigt tror jag mig — utan att gå grannlagenheten för nära, ty jag har deltagit i dessa arbeten — kunna säga, att hade man tänkt på den nu föreslagna skyldigheten år 1894, hade nog förslag framstälts om det åläggande, hvarom nu är fråga, och sannolikt då antagits, ty därför finnes mycket mera fog än de bestämmelser, som antagas om förmyndarekammarers och god mans för tillsyn öfver förmynderskap skyldighet att lemna uppgifter till taxeringsnämnderna rörande

omyndiges kapital. Det är verkligen mycket mer ingripande i den enskildes förhållanden, ty god man för tillsyn öfver förmynderskap har ett kommunalt förtroendeuppdrag. Hvad är för öfrigt den direkta beskattningen annat än ett ingripande i den enskildes förhållanden. Det gäller att få veta, hvad han eger och förtjenar, och att, efter de uppgifter man derom kan få, bestämma beskattningen. Jag tror mig således hafva visat, att detta förslag fullkomligt sammanhänger med de principer, som ligga till grund för nu gällande bestämmelser, att det ingenting har med sjelfdeklarationen att göra, samt att det står i full öfverensstämmelse med den uppgiftsskyldighet, som för närvarande åligger verk och inrättningar.

Nu kommer jag till den andra sidan af saken, eller svårigheten i utförandet till följd af det stora antalet lifrättetagare. Skandia har 875, Thule 389 och Lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm 2,656 stycken — har här blifvit sagdt — som i den sistnämnda inrättningen beräknas snart stiga till 3,000. Skulle det nu vara någonting så förskräckligt att ålägga dessa stora bolag att lemna uppgifter härom? Huru många uppgifter om löner och pensioner tro herrarne, att arméns pensionskassa får lemna om året? Jag har icke uppgift derpå, men att det betydligt öfverstiger dessa siffror, derom är jag öfvertygad. De hafva minskats efter tillkomsten af 1897 års bevillningsförordning, men förut skulle uppgift lemnas för hvarje gratialist som uppbär 15, 24, 48 eller 72 kronor om året, och samma är förhållandet i amiralitetskrigsmanskassan.

Nu säger man, att det är så svårt att lemna dessa uppgifter, ty man vet icke, hvar lifrättetagarne bo, och — de kunna bo utomlands. För detta sistnämnda fall lemna bevillningsförordningens 9:de och 12:e §§ fullt tillfredsställande föreskrifter. Der säges:

»skyldige att utgöra inkomstbevillning äro:

»svensk medborgare, som icke är i riket bosatt: för den inkomst, han härifrån åtnjuter»; och

»skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete:

utrikes boende pensionstagare: för pension från svenska statsverket eller allmän inrättning: der pensionen utbetalas.»

Utrikes boende pensionstagare skulle därför likställas med lifrättetagare. Men om också en och annan, som bor utomlands, varder skattefri, spelar detta icke någon rol. Hufvudsaken är att att få en rättvis beskattning. Och, mina herrar, hvilken inkomst är den svåraste att komma åt? Jo, kapitalinkomsten. Jag kan icke förvärfva mig medel genom mitt arbete utan att det syns och blifver känt. Det visar sig och lemna spår efter sig i det yttre lifvet, under det att kapitalisten, som lyfter sina räntor, icke lemna något spår af denna sin verksamhet. Det är ju tydligt, att ett behof af det föreslagna stadgandet gjort sig gällande, då beskattningsmyndigheterna i rikets andra stad ansett sig böra påpeka,

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

att upplysning om en mängd lifrättagare icke kunnat vinnas, utan därför vändt sig till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborg med begäran om denna myndighets medverkan, hvilken dock icke kunnat erhållas därför, att nu gällande bestämmelser icke förpligtade försäkringsbolagen att lemna de fordrade uppgifterna. Vidare säger man: Det är så svårt att lemna uppgifterna, enär det icke är känt, hvar ett stort antal lifrättagare äro bosatta. Det är ju möjligt, att svårighet kan möta för en och annan; men om det blir föreskrifvet, att sådana uppgifter skola lemnas, går det för sig att, när lifrättagarne komma med sina prestbevis, fråga dem: hvar bor ni? och sedan i deras kontron införa namnet på bostaden. Lifräntorna betalas ut två å fyra gånger om året. Det blir således högst fyra summor att lägga i hop. — Låt oss tänka på den uppgiftsskyldighet, som redan för närvarande förefinnes. För att taga ett exempel: vid bolaget Atlas finnes det omkring 1,000 arbetare, till hvilka aflöningen utbetalas hvar fjortonde dag, d. v. s. tjugufyra gånger om året, och dessa arbetare äro kring-spridda i flera församlingar i Stockholm. Men det finnes åtskilliga industriella inrättningar, hvilkas arbetare äro spridda öfver hela landet. Sockerfabrikerna t. ex. hafva en lös arbetarestam från olika provinser, som endast under kampanjen vistas der. De få ut sin aflöning hvarje vecka. När året är slut, äro bolagsstyrelserna nödsakade att göra upp konto för hvar och en af dessa arbetare, utvisande, huru mycket hvar och en haft i arbetsförtjenst, och dessa uppgifter skola sedan fördelas landet rundt. Detta är vida svårare, än hvad som nu fordras af lifrätteanstalterna.

Dermed tror jag mig hafva tillbakavisat talarens på stockholmsbänken beskyllning mot utskottet för bristande förmåga att kunna bedöma saken i denna del.

Jag har icke mycken förhoppning, att bevillningsutskottets hemställan skall vinna bifall, helst efter de formella anmärkningar, som blifvit framställda. Jag tillåter mig därför hemställa, att Första Kammaren, i likhet med hvad som egt rum i Andra Kam-maren, ville till utskottet återförvisa ärendet.

Herr Fränckel: Till alla de goda skäl, som redan här blifvit anförda för afslag på detta betänkande, skall jag bedja att få anföras ännu några.

Det har redan af en ärad talare anmärkts, att de bolag, som syssla med lifränterörelse, på den icke skörda någon vinst, utan snarare göra förlust. Jag ber att dertill få lägga, att det finnes ett ganska stort lifförsäkringsbolag, som på grund af de förluster, som det lidit på lifränterörelsen, ansett sig böra upphöra med denna rörelse. Vill man nu genom en lagstiftning sådan som den föreslagna äfven förorsaka, att de återstående lifförsäkringsbolagen, som syssla med denna rörelse, skola upphöra med densamma?

Det har ytterligare påvisats, att med den formulering, som här är

föreslagen, komma de utländska bolagen säkerligen att vinna favör, i ty att de skulle behöfva uppgifva endast lifröntornas *totalbelopp*. Hvad blir följden? Jo, att de, som önska taga lifröntor, blifva hänvisade att taga dem hos utländska bolag, som, om lifröntorna tagas direkt hos dem, icke äro underkastade tvånget att lemna sådana uppgifter, som här begäras.

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
aflemna upp-
gifter ang.
lifröntor.*

(Forts.)

Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet har vidare framhållit en jmförelse mellan inkomsten af kapital och lifränta. Här har redan framhållits och jag ber att än ytterligare få betona, att här är icke fråga om att beskatta kapital. Den årliga utfallande lifröntan är faktiskt endast delvis ränta å kapital, och återstoden är sjelfva kapitalet, och det har icke varit bevillningsförordningens mening, såsom också herr Leman påpekade, att lifröntans hela belopp skulle beskattas. Under sådana förhållanden, och då dertill kommer, såsom ordföranden sjelf erkänner, att ärendet framkommit i ett formelt mindre tillfredsställande skick, vore det önskligt äfven ur principiell synpunkt, om kammaren afsloge frågan och icke återremitterade henne. Derigenom skulle den troligen äfven för framtiden vara begrafven.

Herr Cavalli: Det har naturligtvis för denna frågas afgörande icke den ringaste betydelse, huruvida lifförsäkringsbolagen hafva någon förtjänst eller icke på lifränterörelsen.

Den siste talaren sade, att påföljden af den ifrågasatta lagstiftningen skulle blifva, att man drefve lifröntetagarne öfver till utländska bolag. Hvilken ändring man än vill göra, så får man här höra, att kapital drifves till utlandet. Så var det, när vi debatterade arfsskatten. Då fingo vi höra, att den fasta egendomen skulle ställas på aktier och att aktierna skulle gå till utlandet. Och när man nu vill ålägga försäkringsbolagen att lemna uppgift på lifröntorna, säger man, att lifröntorna skola tagas i utlandet. Resonnementet i ena som andra fallet är lika ovederhäftigt.

Den siste talarens kardinalskäl för afslag var, att om kammaren nu afsloge frågan, skulle den vara afgjord för denna riksdag och icke under densamma återkomma. Jag ber då att få upplysa, att frågan är ännu icke afgjord af Andra Kammaren. Om Andra Kammaren skulle bifalla utskottets förslag i förändrad form och kamrarne således stanna i olika beslut, torde derom skola gemensamt voteras. Frågan är således icke afgjord med att Första Kammaren nu afslår utskottets hemställan.

Jag tillåter mig vidhålla mitt yrkande om återremiss.

Herr Leman: Blott några få ord med anledning af hvad ordföranden för bevillningsutskott anförde. Jag tillåte mig påpeka, att det icke finnes en enda punkt i hela bevillningsförordningen, der små inskjutna förändringar verka så olyckligt som i de här omhandlade paragraferna. Från första början har man nemligen

*Ifrågasatt
skyldighet att
till taxerings-
myndighet
afstemma upp-
gifter ang.
lifräntor.
(Forts.)*

med lifränta icke menat hvad man numera menar dermed, eller hvad bevillningsutskottet tänkt sig och här velat komma åt. I sådant fall hade man säkerligen fört den bland inkomster af kapital och icke, såsom nu är fallet, bland inkomster af arbete. »Till inkomst af arbete räknas nemligen pension, årligt understöd (gratifikation, lifränta eller undantagsförmån). Hvad man afsett att skattlägga är således en med pension likställd, genom arbete producerad lifränta, men icke en lifränta, som utgör afkomst af kapital. Bevillningsförordningens redan förut oklara och dåliga föreskrifter med hänsyn till lifränta hafva, enligt min åsigt, genom utskottets förslag icke vunnit i klarhet, utan fastmer tvärtom. Skulle en förändring åstadkommas, borde den göras radikal, så att lifräntan ställdes der hon bör stå, nemligen såsom inkomst af kapital, men icke af arbete.

Det är ju möjligt, att, såsom en föregående talare påpekat, Andra Kammaren godkänner utskottets förslag, men detta kan icke hindra mig att fortfarande yrka, det Första Kammaren måtte afslå detsamma.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att i afseende å förevarande betänkande yrkats, dels att det skulle visas åter till utskottet, dels ock att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjordes proposition på bifall till utskottets hemställan samt vidare propositioner jemlikt nyssnämnda båda yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda betänkande n:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af § 4 bevillningsförordningen.

*Ifrågasatt
ändring af 4 §
i bevillnings-
förordningen.*

Punkten 1.

Herr Cavalli: Den motionär, som ursprungligen kom med det förslag, som nu föredragits, har haft tur, om det kan kallas tur att hafva fått igenom ett sådant förslag. Detta förslags öden och äfventyr hafva mera än en gång varit berörda i denna kammare. Det var en motionär från Andra Kammaren, som ville hafva bevillningsfrihet för s. k. backstugusittare. När bestämmelsen af honom formulerades, innehöll den något helt annat, än afsedt var, men den blef dock antagen af Riksdagen genom gemensam votering. Året derpå nödgades bevillningsutskottet föreslå Riksdagen att uti denna bestämmelse införa ett »icke», enär Riks-

dagen genom antagande af motionärens förslag hade beslutit motsatsen mot hvad man velat. Nu vill man göra en på detta sätt tillkommen lagstiftning tillfredsställande dermed, att man nu lappar på densamma, i stället för att, hvad som vore förståndigare, gå tillbaka till hvad som förut gälde och erkänna sitt fel. För min del kan jag ju icke hafva något annat emot det beslut, som nu kan fattas i den rigtning, utskottets hemställan går, än att jag för min del fränsäger mig all delaktighet i detsamma.

Då denna fråga behandlades inom bevillningsutskottet, sökte man der att få en ändring på det sätt, som jag ansåg, att det bort ske, att nemligen taga bort den onyttiga utväxt, som kommit till i den ifrågavarande bestämmelsen. Men denna mening omfattades endast af 9 ledamöter, och viingo således icke majoritet inom utskottet; såsom reservanter hafva vi icke rätt att få proposition på vårt yrkande. Jag tror då, att det icke är skäl att ändra den nuvarande bestämmelsen, huru dålig den än är, då man icke kan få någon bättre i stället. Jag hemställer därför om afslag å bevillningsutskottets betänkande i denna punkt.

Friherre Klingspor: I olikhet med bevillningsutskottets ärade ordförande, som reserverat sig, skall jag bedja att få yrka bifall till detta moment.

Såsom herrarne finna och som herr Cavalli också nämnde, innehåller bevillningsutskottets förslag egentligen icke något nytt, utan endast öfversätter på ett mera tydligt språk hvad Riksdagen genom gemensam votering en gång beslutit. Detta moment har således funnits infördt i bevillningsförordningen förut, ehuru det, såsom herr Cavalli sade, tillkommit på ett sådant sätt, att det innehåller något helt annat, än hvad Riksdagen afsåg, nemligen att skaffa dessa så kallade backstugusittare en fördel ur beskattningssynpunkt genom att befria deras hus från skatt, om dess värde understege ett visst belopp; momentet blef nemligen så formuleradt, att det faktiskt kom att afse den afsöndrade jorden med åbyggnad, men alldeles icke inrymde enbart de byggnader, som stodo på ofri grund. Sedan har nog tillämpningen af detta stadgande på många ställen skett i enlighet med dess anda och mening och befrielsen således utsträckts till dessa byggnader också, men i många län har dock förekommit olika uppfattning af huru det skulle tillämpas. Derför har ock tillämpningen blifvit olika och undantagsstugor och dylikt faktiskt på många håll upptagits till beskattning, så fort värdet å desamma uppgått till ett par hundra kronor, och således icke blifvit fritagna, såsom meningen var. Tillägget, som gjorts i mom. d), innehåller endast ett förtydligande i detta hänseende i de två raderna: »skolande hvad i denna punkt stadgas ega tillämpning jemväl i det fall, att någon eger byggnad å mark, som af annan eges eller innehafves»; derjemte har framför ordet »innehafvare» insatts ordet »egare» — allt detta endast för att bevill-

*Ifrågasatt
ändring af 4 §
i bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring af 4 §
i bevillnings-
förrordningen.
(Forts.)*

ningsmyndigheterna och pröfningsnämnderna icke skola komma till olika domslut inom olika län, allt efter som de tillämpa författningen strängt efter ordalydelsen eller efter dess anda. Jag tror således, att om vi vilja hålla på hvad Riksdagen en gång beslutit, så är det ur praktisk synpunkt nödvändigt att gifva den ifrågasvarande bestämmelsen en sådan formulering, att den verkligen betyder hvad man ville att den skulle betyda; och ur denna synpunkt är det olämpligt att taga bort beskattningsfriheten för lägenhetsinnehafvare och lämpligt att införa den för dessa byggnader, som stå på fri grund. Den enda förändring i sak, som är gjord, är i afseende å värdet, som skulle betinga skattefrihet. Enligt momentets gamla lydelse skulle detta ej få öfverstiga 500 kronor; nu har man ändrat detta derhän, att det ej finge uppgå till 500 kronor. Man blef nemligen under diskussionen om denna punkt inom utskottet ense derom, att beloppet var för högt tilltaget för att såsom regel tillämpas vid taxering af byggnader, som stode på ofri grund eller mindre lägenheter. Ty bevillningsmyndigheterna hafva en viss känsla för hvad som skall skatläggas och hvad som skall befrias. Och då man började tillämpningen af detta stadgande, att värdet icke skulle få öfverstiga 500 kronor, inträffade faktiskt, att taxeringsmyndigheterna höjde värdet till 600 kronor, därför att de ansågo det origtigt, att det skulle gå fritt för beskattning. I tillämpningen verkade detta stadgande sålunda faktiskt för många en skärpning; och därför blefvo vi, som voro med om en ändring, ense om, att formuleringen lämpligen borde förändras derhän, att de, som skulle betala skatt, borde hafva ett värde till 500 kronor, under det att värde, ej uppgående till 500 kronor, skulle vara fritt. När det är frågan om byggnader på annans mark, hvilkas innehafvare benämnas backstugusittare, har framhållits, att detta belopp är tillräckligt högt, därför att byggnader på annans mark faktiskt icke hafva annat värde, än de få vid bortförandet från platsen; de hafva endast det värde, en köpare kan betala, som ålägges bortföringsskyldighet af desamma. Således är värdet å dessa byggnader, vanligen afsedda till bostäder för egarne, i regel icke af någon solidare beskaffenhet; och därför anser jag, att i fall man begagnar den formulering, utskottet föreslagit, kommer man i praktiken rättvisa och rimlighet närmare än förut. Då alltså detta moment, sådant det af Riksdagen 1897 vid gemensam votering antogs, icke bör stå kvar oförändradt, alldenstund det visat sig, att det varit underkastadt olika tydning och icke kunnat strängt tillämpas för dem, som det afsåg, synes man böra gifva det en sådan lydelse, att det verkligen får den betydelse, som man afsåg. Jag yrkar således bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Dahlberg: Då jag anser förevarande fråga hafva en icke så oväsentlig betydelse äfven med afscende å frågan om bil-

dande af egna hem, beder jag för min del få framhålla, att särskildt för de stora industricentra i Norrland skulle en förändring af nu gällande bestämmelser vara olämplig, men ett förtydligande i den rigtning, utskottet föreslagit, deremot lämpligt; och anhåller jag därför att få förorda bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
ändring af 4 §
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Cavalli: Om det vore så, som den siste talaren sade, att här endast är fråga om att få ett förtydligande af gällande bestämmelser, så skulle väl icke någon motsätta sig detta, men här är fråga om en väsentlig ändring i sak.

Jag gifver friherre Klingspor rätt deri, att det icke är lätt att få den rigtiga formen på en sådan bestämmelse, ty man är redan inne på en galen väg, och jag klandrar icke bevillningsutskottet för att det affattat bestämmelsen så, som skett, men det är fel deri, och många fel. Så heter det, bland annat, i betänkan- det: »skolande hvad i denna punkt stadgas ega tillämpning jemväl i det fall, att någon eger byggnad å mark, som af annan eges eller innehafves», d. v. s. man skall vara skyldig att sätta särskildt taxeringsvärde å en sådan byggnad, då dess värde går öfver 500 kronor. Är det då herrar förslagsställares mening, att om en arrendator är nödsakad att uppföra en byggnad å den arrenderade egendomen i och för dess skötsel, skall denna byggnad åsättas ett särskildt värde? Säsom bestämmelsen är formulerad, kan jag ej se annat, än att detta måste ske; men det vore hvarken rättvist eller öfverensstämmande med hvad bevillningsförordningen nu afser. Jag tycker, att då det är ett fel i § 4 d) i sagda förordning, så är det illa, men värre är, om dit införas några nya.

Jag anhåller om afslag på bevillningsutskottets hemställan i denna punkt.

Friherre Klingspor: Jag vill endast i afseende å de byggnader, beträffande hvilka herr Cavalli säger, att det skulle blifva en oegentlighet, nämna, att de icke böra tagas upp särskildt. Det är emellertid fullkomligt faktiskt, att i Upland blifva en del hus — enligt hvad en af motionärerna framhållit — särskildt upptagna och taxerade, ehuru de i andra provinser icke upptagas. Uppfattningen af hvad som hör till egendomen eller icke kan vara ganska olika i tillämpningen. Derfor bör det verkligen i detta fall göras rättvisa, så att icke ett sådant godtycke i tillämpningen, som för närvarande existerar, må ega rum. Huru ofullständig denna bestämmelse är — och jag erkänner, att den är något illa tillkommen; jag yrkade också afslag å densamma första gången denna fråga var före — så vill jag dock nu, då det blir mera öfverensstämmelse i tillämpningen, ur praktisk synpunkt vara med om förslaget. Jag tror också att de olägenheter, som herr Cavalli omnämnde, icke äro af någon betydelse.

Vill Riksdagen upphäfva hvad den genom en gemensam vote-

*Ifrågasatt
ändring af 4 §
i bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

ring godkänt en gång förut, så må det vara — den frågan före-
ligger dock icke nu — men skall denna bestämmelse stå kvar,
så bör den framställas så, att den i praktiken icke blir så afvita
som hittills.

Herr Cavalli: Endast ett par ord.

Jag upprepar emot friherre Klingspor, att de olägenheter, som
finnas, komma att stå kvar, men nya komma dertill.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr
talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit,
propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu före-
dragna punkten hemställt samt vidare på afslag derå, och förkla-
rade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja
besvarad.

Friherre *Klingspor* begärde votering, i anledning hvaraf upp-
sattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punk-
ten 1 af sitt betänkande n:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna
hafva utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 64.

Punkten 2.

Utskottets hemställan förklarades besvarad genom kammarens
beslut i afseende å punkten 1.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 14 och 15
innevarande mars bordlagda memorial:

n:o 9, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksban-
kens hufvudkontor, och

n:o 10, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens kontor i Göteborg, Jönköping, Karlstad, Linköping och Luleå,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 27 kap. 10 § byggningabalken,

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändrade straffbestämmelser för brott, som omförmälas i 18 kap. 6 och 13 §§ strafflagen, och

n:o 38, i anledning af väckt motion om införande af straffbestämmelser för störande af föreningars sammankomster,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflemnade nådiga propositionen.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att bankoutsiktets utlåtande n:o 11 skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,29 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 23 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

n:o 1, angående försäljning af kronolägenheten Nykrogen samt delar af förra militiebostället $1\frac{1}{4}$ mantal Erfvinge n:o 3 i Stockholms län;

n:o 2, angående öfverlåtelse till Göteborgs stad af kronans rätt till viss mark i Majornas 4:de rote;

n:o 3, angående disposition af Ekolsunds bro i Upsala län m. m.; och

n:o 4, angående ändrad lydelse af § 9 mom. 1 c) tulltaxe-underrättelserna.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 172, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till förbättrad vård åt sådana sinnesslöa, hvilka icke intagas i asyler, uppfostringsanstalter och arbetshem, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan; och

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik samt angående statens jernvägsbyggnader.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 35, till fullmäktige i riksbanken, angående vidtagande af åtgärder för beredande af ökad tillgång på utländska betalningsmedel; och

n:o 36, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i samma ämne.

Vid föredragning af bankoutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 11, med anledning af väckt motion om anvisande af medel för betäckande af förlust, uppkommen för entreprenörerna vid uppförandet af riksbankshus i Karlstad, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af § 16 riksdagsordningen,

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen, samt

n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 12 riksdagsordningen,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 21 och 22 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för en expedition till nordöstra Grönland för efterforskande af S. A. Andréé och hans följeslagare, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs paragrafvis till afgörande statsutskottets den 21 och 22 innevarande månad bordlagda utlåtande

n:o 37, i anledning af Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897.

§§ 1 och 2.

Lades till handlingarna.

§ 3.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Lades till handlingarna.

§ 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Lades till handlingarna.

§§ 7 och 8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Lades till handlingarna.

§ 10.

Utskottets förslag antogs.

§§ 11 och 12.

Lades till handlingarna.

§ 13.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Lades till handlingarna.

§§ 15 och 16.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 17.

Lades till handlingarna.

§ 18.

Ang. granskning af statsverkets förvaltning år 1897.

Herr Sæve: Kammaren har nu på ett par minuter behandlat den ganska utförliga statsrevisionsberättelsen, men innan den afskrifves från föredragningslistan, tror jag dock, att ett par ord böra sägas särskildt i afseende å § 18 i utskottsbetänkandet, den s. k. »sumpen».

I allmänhet böra vi, som haft äran att tjänstgöra såsom statsrevisorer under år 1898, känna oss mycket tacksamma mot statsutskottet, därför att utskottet i sitt betänkande så välvilligt behandlat en del af de anmärkningar, hvilka vi ansett oss böra framställa. Den större delen af våra anmärkningar har dock icke vidare berörts, någonting, som för öfrigt är helt naturligt, alldenstund utskottet haft tillgång till de från vederbörande myndigheter afgifna yttranden och förklaringar, hvilka tillkommit först sedan statsrevisorerna slutat sina arbeten, i följd hvaraf åtskilligt, som vi funnit anmärkningsvärdt, för utskottet icke syntts anmärkningsvärdt, och derom är ju ingenting att säga. Men flera af dessa anmärkningar synas åtminstone mig hafva varit af den beskaffenhet, att de bort af utskottet här omnämnas, nemligen sådana, hvilka afsett utanordningar af utgiftsanslag, hvilka ej öfverensstämt med vederbörliga stater och författningar eller ock varit stridande emot innehållet i Riksdagens skrifvelse den 12 maj 1841. Det är väl dessa, som, efter hvad jag förmodar, afses i första mom. af 18 §, der det säges: »hvad för öfrigt blifvit af revisorerne anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandlingen af de utgiftsanslag, revisorerne framställning berör» o. s. v. Jag ber dock att härvid få fästa uppmärksamheten på, att utskottets betänkande angående revisionsberättelsen är dagtecknad den 20 mars 1899, liksom ock att utskottets motsvarande betänkande sistlidna år föredrogs i kamrarna först den 27 april, sålunda, som herrarne behagade finna, vid ganska långt avancerade tidpunkter under riksdagen. När nu statsutskottet antyder, att denna delen af revisorerne anmärkningar bör tagas i skärskådande och under ompröfning vid statsregleringen »vid behandlingen af de utgiftsanslag revisorerne framställning berör», så kan man göra den anmärkning, att den ifrågavarande paragrafens stilisering ej är riktigt lycklig, alldenstund kamrarna af statsregleringen redan hunnit slutbehandla första, andra, tredje, fjerde, sjette och sjunde hufvudtitlarna. Det är så dags då att med anledning af revisorerne anmärkning fästa kammarens uppmärksamhet på den eller den anmärkningen vid anslagens bestämmande, och ännu betänkligare stälde det sig naturligtvis förlidet år.

Med anledning af hvad jag nu haft äran erinra, ville jag värdigt hemställa till statsutskottet, huruvida ej utskottet skulle finna lämpligt att för framtiden begagna en annan formulering af para-

Ang. granskning af statsverkets förvaltning år 1897.

grafen i fråga i stället för den gamla stereotyperade, som nu under så många år af utskottet användts.

Någonting annat har jag ej att säga.

(Forts.)

Herr Falk, Helmer: Jag skall bedja att få instämma i nästan allt, hvad den föregående talaren sagt, med undantag af hvad han yttrade i fråga om tacksamhet mot statsutskottet. Jag anser nemligen icke, att Riksdagen har någon särskild anledning att tacka statsutskottet för dess behandling och statsrevisorernas anmärkningar hvarken nu eller under de föregående år, då jag deltagit i statsrevisionen.

Statsutskottet har nemligen ingen befogenhet att undanhålla Riksdagens pröfning anmärkningar, gjorda af revisorerna, men det är ej sällsynt att viktiga principanmärkningar försvinna i den s. k. »sumpen», och Riksdagen får följaktligen ej tillfälle att yttra sig öfver desamma; och likväl är det *Riksdagen* och *ej* utskottet, som det tillkommer att afgöra, huruvida statsrevisorernas anmärkningar böra föranleda till någon åtgärd. Jag begagnar detta tillfälle att uttala en protest mot det sätt, hvarpå utskottet nu likasom flera föregående år i detta fall gått till väga, ett sätt, hvilket, om det fortfarande skall af utskottet praktiseras, kommer att göra hela statsrevisionen till ett komplett gyckelspel.

Herr vice talmannen: Dess värre börjar statsutskottet blifva vandt att få taga emot anmärkningar från den siste ärade talaren, så snart tillfälle dertill gifves. Det var ej utan, att vi senast i går fingo emottaga en ganska skarp anmärkning från honom, om den ock gick för fort förbi dem, som vederborde. Det var nemligen, då den ärade talaren, jag ber om ursäkt för, att jag begagnar ett så starkt uttryck, utslungade den beskyllningen, att man ej kunde vänta sig ett annat utlåtande ifrån statsutskottet uti en viss fråga, då man visste, att majoriteten på förhand vore gifven för frågans lösning i den riktning, som blef utskottets beslut. Det är dock något närgånget mot en korporation, hvilken likvisst icke, efter hvad man kan bevisa, har låtit komma sig till last att låta annat än sakliga skäl vara afgörande för de ärenden, som till densamma hafva blifvit öfverlemnade att behandlas. Jag anhåller att i detta sammanhang få protestera mot denna beskyllning, likasom jag äfven protesterar mot den siste talarens påstående, att statsutskottet vid behandlingen af statsrevisorernas berättelse velat draga undan så mycket som möjligt från Riksdagens pröfning och skärskådan. Den ärade talaren och statsutskottet utgå i detta fall från olika förutsättningar. Han utgår från den förutsättning, att när revisorerna gjort en anmärkning, är det statsutskottets ovilkorliga skyldighet att i hvarje fall bära fram densamma till Riksdagen, de skäl, hvilka mot anmärkningen hafva förebragts, må vara huru goda som helst. Utskottet har deremot en alldeles annan uppfatt-

ning. Utskottet gifver allt erkännande åt statsrevisorernas goda vilja och finner med tillfredsställelse, hurusom herrar revisorer år efter år söka intränga i förvaltningens detaljer, och huru de försöka att föra fram till pröfning och öfvervägande allt hvad som icke synes dem vara i öfverensstämmelse med vederbörliga former, stadgar och beslut. Detta erkänner, som sagdt, statsutskottet; men å andra sidan anser utskottet, att när en anmärkning är gjord, och när densamma blifvit från vederbörande nöjaktigt besvarad, så långt som utskottet förstår att bedöma det, då är saken i och med detsamma utagerad, och då har det mål, hvilket med revisionen afsetts, blifvit fylldt, och den, som tagit del af dessa svar från vederbörande myndigheter, torde med tillfredsställelse hafva funnit, att demångaerinringar, som revisorerna gjort, och det myckna arbete, som de nedlagt på sitt värf, visserligen icke hafva blifvit förspilda, och man må väl kunna säga, att om en anmärkning medför dermed afsedd påföljd, medför den rättelse, man afser att vinna, då må väl en revisor också kunna känna sig tillfredsstäld och anse sig hafva väl motsvarat och väl utfört det uppdrag, som blifvit honom lemnadt. Att draga fram med anmärkningar för anmärkningarnas skull, för att klandra och för att fullfölja, der icke anledning och skäl förefinnas att vidare drifva en anmärkning, efter som rättelse är vidtagen, det tror jag icke vara i öfverensstämmelse med de grunder, som föreligga för revisionen, och äfven torde vi bättre kunna använda vår tid än att upptaga densamma med öfverläggningar om redan afslutade frågor.

Den siste ärade talaren sade, att han icke hade någon anledning att tacka utskottet, eller att Riksdagen ej hade någon anledning att tacka utskottet, hvarken nu eller tidigare, om jag förstod honom rätt. För min del ber jag att få tacka *honom*, för att han gaf mig detta tillfälle att få framföra statsutskottets uppfattning om dess skyldigheter i fråga om de revisionsberättelser, hvilka varit utskottet förelagda.

Medan jag har ordet, skall jag bedja att, med anledning af hvad den förste ärade talaren yttrade, få säga, att jag med honom erkänner, att formuleringen af 18 § är med hänsyn till tiden något oegentlig och bör måhända ändras. Den, som följt med statsutskottets arbeten, lär likvisst hafva funnit, att uti åtskilliga punkter hafva statsrevisorernas anmärkningar tagits till efterrättelse. Så är t. ex. förhållandet i afseende på krigsskolan, och om jag hade haft tillfälle att närmare tänka öfver denna sak, skulle jag nog kunnat draga fram flera fall, der revisorernas anmärkningar ledt till påföljder vid reglering utaf de stater, som legat på utskottets bord. Jag tror emellertid, i likhet med denne talare, att man bör kunna finna en lyckligare formulering af ifrågavarande paragraf, och jag ber därför att äfven till honom få frambära min tacksamhet, för att han påvisat behovet af en ändring, som jag förmodar, att statsutskottet gerna skall försöka adoptera.

Ang. granskning af statsverkets förvaltning år 1897.

(Forts.)

Ang. granskning af statsverkets förvaltning år 1897.

(Forts.)

Herr Falk, Helmer: Här hagla tacksamhetsbetygelser fram och tillbaka, och för min del borde jag kanske tacka för den tillrättavisning, som herr vice talmannen bestått mig; jag torde dock hafva något skäl fordra, att, då han åberopat mina ord i gårdagsdebatten, han skulle hafva citerat dem *riktigt*. Jag yttrade, att det var att vänta, att den majoritet inom statsutskottet, som dikterat utskottets utlåtande i afseende å den kongl. propositionen om arméförvaltningens organisation, att samma majoritet skulle beagna sin röstöfvervigt för att framlägga ett sammanjemkningsförslag. Detta var hvad jag sade och ingenting annat.

Hvad slutligen sades derom, att, då utskottet funnit revisorernas anmärkningar förklarade, desamma icke skulle behöfva framläggas inför Riksdagen, kan jag för min del icke godkänna. Det är *ej statsutskottet*, som skall afgöra, hurvida de inkomna förklaringarna äro tillfredsställande, utan detta tillkommer *Riksdagen*; i hvarje fall ej utskottet ensamt. Om en anmärkning af revisorerna år efter år upprepas, så tyder detta på, att det anmärkta förhållandet ej är rättadt, och så länge anmärkningen kommer igen, är det också statsutskottets skyldighet att framlägga den till Riksdagens pröfning.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande paragraf till handlingarna.

Anmäldes och bordlades

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 2, i anledning af väckt fråga om ordnande af bostadsförhållandena för en del af rikets fiskeribefolkning;

n:o 3, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bestämmelser i fråga om försäljning eller spridning af i lungshot afliden persons tillhörigheter; och

n:o 4, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående meddelande af officiellt intyg rörande svensk lag och rättspraxis.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af kronolägenheten Nykrogen samt delar af förra militiebostället 1¼, mantal Erfvinge n:o 3 i Stockholms län;

2:o) angående öfverlåtelse till Göteborgs stad af kronans rätt till viss mark i Majornas 4:de rote; och

3:o) angående disposition af Ekolsunds bro i Upsala län m. m.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, angående ändrad lydelse af § 9 mom. 1 c) tulltaxeunderrättelserna.

Upplästes följande ingifna läkareintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare *J. Kennedy* på grund af influensa med feber är sängliggande sjuk och icke kan bevista Riksdagens sammanträden, intyggar

Stockholm den 23 mars 1899.

Vicent Lundberg,
leg. läkare.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 11,38 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollen för den 17, 18, 21, 22 och 23 nästlidne månad.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 5

Första Kammarens Prot. N:o 15.

och 6 regeringsformen, dels väckt motion om ändringar i §§ 6 och 15 regeringsformen, dels ock inom utskottet väckt förslag om ändrad lydelse af § 42 regeringsformen; äfvensom statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 38, i anledning af väckta motioner om utredning dels i fråga om anläggande af nya statsbanor och inköp till staten af vissa privatbanor, dels ock beträffande Göta kanals öfvertagande af statsverket;

n:o 38, i anledning af väckt motion om anslag till förhöjning af undsättningsfonden m. m.; och

n:o 40, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts den 23 sistlidne mars bordlagda utlåtanden n:is 2—4.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,41 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*